

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів
Факультет інноваційних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Туризм»

на тему: «Туристично-рекреаційний потенціал Іспанії»

Виконала:
здобувач ІV курсу спеціальності
242 «Туризм»
Тодосієнко А.Д.

Керівник:
к. г. н., доц. Бойко З. В.

АНОТАЦІЯ

Тодосієнко А.Д. Туристично-рекреаційний потенціал Іспанії. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 242 Туризм. – Університет митної справи та фінансів, Дніпро.

Мета роботи: аналіз та оцінка туристично-рекреаційного потенціалу Іспанії як туристичної країни.

Об'єктом дослідження є туристично-рекреаційні ресурси та інфраструктура Іспанії.

Предмет дослідження: шляхи та напрями використання туристично-рекреаційного потенціалу Іспанії.

Виходячи з поставленої мети виконано наступні завдання: досліджено туристично-рекреаційні ресурси як фундамент розвитку туристичної галузі, а також вивчено понятійну характеристику, критерії оцінювання та методiku дослідження туристично-рекреаційного потенціалу; проаналізовано природні, історико-культурні туристично-рекреаційні ресурси Іспанії, досліджено туристичну інфраструктуру Іспанії; вивчено методiku розробки туристичних турів; розроблено тур «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе» для туристів із міста Дніпро.

Методи дослідження: загальнонаукові методи (наукової абстракції, моделювання, аналізу та синтезу, угруповання та порівняння), аналіз літературних джерел, статистичних даних, метод візуального та порівняльного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає при плануванні туристичних маршрутів та розробці пляжних турів в Іспанію та на острів Тенеріфе, популяризація країни та турів на українському туристичному ринку.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Зміст роботи викладено на 62 сторінках друкованого тексту, що включає 14 рисунків, 22 таблиці, 53 джерела.

КЛЮЧОВІ СЛОВА ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ: ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ, ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ТУР, ТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ.

SUMMARY

Todosiienko A.D. Tourist and recreational potential of Spain. Qualification work for the degree of higher education “Bachelor” in the specialty 242 Tourism. - University of Customs and Finance, Dnipro.

Purpose: to analyze and evaluate the tourist and recreational potential of Spain as a tourist country.

The object of research is tourist and recreational resources and infrastructure of Spain.

The subject of the study: ways and directions of using tourist and recreational potential of Spain.

Based on this goal, the following tasks were performed: to study tourist and recreational resources as the foundation for the development of the tourism industry, as well as to study the conceptual characteristics, evaluation criteria and methods of researching tourist and recreational potential; to analyze the natural, historical and cultural tourist and recreational resources of Spain, to study the tourist infrastructure of Spain; to study the methodology for developing tourist tours; to develop the tour “Dream Island: Incredible Beaches of Tenerife” for tourists from the city of Dnipro.

Research methods: general scientific methods (scientific abstraction, modeling, analysis and synthesis, grouping and comparison), analysis of literary sources, statistical data, method of visual and comparative analysis.

The practical significance of the obtained results lies in the planning of tourist routes and the development of excursion tours to Spain and Tenerife, the popularization of the country and tours in the Ukrainian tourist market.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, and a list of references. The content of the work is presented on 62 pages of printed text, including 14 figures, 22 tables, 53 sources.

KEYWORDS OF THE QUALIFICATION WORK: TOURIST RESOURCES, TOURIST POTENTIAL, TOUR, TOURIST ROUTE.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	7
1.1 Туристично-рекреаційні ресурси як фундамент розвитку туристичної галузі	7
1.2 Понятійна характеристика туристично-рекреаційного потенціалу та критерії його оцінювання	12
1.3 Методика дослідження туристично-рекреаційного потенціалу територій	15
ВИСНОКИ ДО РОЗДІЛУ 1	18
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІСПАНІЇ	20
2.1 Загальна характеристика господарства Іспанії	20
2.2 Аналіз природних туристично-рекреаційних ресурсів Іспанії	23
2.3 Аналіз історико-культурних туристично-рекреаційних ресурсів Іспанії	29
2.4 Аналіз туристичної інфраструктури Іспанії	33
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	38
РОЗДІЛ 3. ІННОВАЦІЙНИЙ АВТОРСЬКИЙ ТУР ДО ІСПАНІЇ ДЛЯ ВІДВІДУВАЧІВ З ДНІПРА	40
3.1 Методика розробки туру	40
3.2 Розробка туру «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе» для туристів з Дніпра	45
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	50
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Актуальність теми. Зростання значення туристично-рекреаційної сфери як одного з ключових напрямів соціально-економічного розвитку європейських країн. Формування та ефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу значною мірою залежить від природних, культурно-історичних та інфраструктурних ресурсів. Попит на рекреаційне відновлення на сьогодні зростає і вимоги до організації туризму відповідно збільшуються. Сталий туризм набуває глобального значення, адже екологічні зміни теж вносять свої корективи. Постпандемічне відновлення економіки несе за собою потребу в детальному дослідженні туристичного потенціалу територій задля підвищення рівня обслуговування міжнародних туристів.

Іспанія – це країна з багатою історією та культурою. Це найбільша країна Південної Європи та друга за розміром країна Західної Європи. Особливість країни зумовлена тим, що цікаві місця знаходять як на материковій, так і на острівній частині. Тому для практичної частини роботи було обрано тур на острів Тенеріфе. Іспанія багата природними ресурсами, а також культурно-історичними пам'ятками, 44 з яких занесено до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Тому це і робить тему дослідження туристично-рекреаційних ресурсів Іспанії актуальною для сьогодення.

Туристично-рекреаційний потенціал регіону є об'єктом активного вивчення як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, які досліджують його структуру, методи оцінювання та роль у сталому розвитку туристичної галузі, а саме: І. Твердохліб, І. Школа, О. Бейдик, О. Любіцева, О. Топчієв, Дж. Тріск, К. Купер, Р. Вільямс.

Метою даної кваліфікаційної роботи є аналіз та оцінка туристично-рекреаційного потенціалу Іспанії як туристичної країни.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- дослідити туристично-рекреаційні ресурси як фундамент розвитку туристичної галузі, а також вивчити понятійну характеристику, критерії оцінювання та методика дослідження туристично-рекреаційного потенціалу;
- проаналізувати природні, історико-культурні туристично-рекреаційні ресурси Іспанії, дослідити туристичну інфраструктуру Іспанії;
- ознайомитися з методикою розробки турів;
- розробити тур «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе» для туристів із міста Дніпра.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є туристично-рекреаційні ресурси та інфраструктура Іспанії.

Предмет дослідження – шляхи та напрями використання туристично-рекреаційного потенціалу Іспанії.

Інформаційною базою написання кваліфікаційної роботи стали праці вітчизняних та зарубіжних вчених, навчальні посібники, наукові статті, ресурси інформаційної мережі Інтернет, результати власних досліджень.

Методи дослідження. Основними методами дослідження були загальнонаукові методи, аналіз літературних джерел, статистичних даних, метод візуального та порівняльного аналізу.

Практична значущість роботи полягає в розробці туру до Іспанії «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе» для туристів з Дніпра. Зазвичай відправка в тури з України відбувається або з Києва або зі Львова, тому організація логістики туру з міста Дніпро є додатковою перевагою на практиці.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень доповідались авторкою роботи на міжнародній науково-практичній конференції.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 62 сторінки тексту, 14 рисунків, 22 таблиці, 2 додатки. Список використаних джерел містить 53 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

1.1 Туристично-рекреаційні ресурси як фундамент розвитку туристичної галузі

Зараз туризм швидко розвивається і все більше впливає на те, як змінюється світ. Це одна з найсильніших сфер економіки. Завдяки туризму з'являються мільйони робочих місць, будують нову інфраструктуру, відкривають бізнеси. Люди з різних країн знайомляться один з одним, обмінюються культурами, починають співпрацювати. Після пандемії туризм показав, що вміє пристосовуватись до нових умов. Люди дедалі більше цікавляться екологічними подорожами та відповідальним відпочинком. Також туризм формує гарний імідж країни у світі, допомагає збереженню природи і культури. У XXI столітті туризм – це вже не просто подорожі. Це важлива частина того, як розвивається світ загалом. В провідних країнах економіка також тримається за рахунок розвитку туризму.

Отже, туризм – соціокультурне та економічне явище, що передбачає переміщення людей у країни або місця поза їх звичним оточенням для особистих або ділових або професійних цілей. Часто саме в поїздках ми починаємо більше цінувати різноманіття світу. Крім цього, туризм допомагає економіці: створюються нові робочі місця, розвивається малий бізнес, місцеві жителі мають змогу заробляти. У багатьох місцях завдяки туристам відновлюють пам'ятки, підтримують старі традиції, які могли б зникнути. А ще туризм зближує країни – коли люди більше подорожують, між ними з'являється краще розуміння і довіра [13].

Залежно від різних чинників дослідники та фахівці у сфері туризму розробили різноманітні класифікації туристичних подорожей (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Класифікація туристичних подорожей

Критерій класифікації	Види туризму
За метою подорожі	Рекреаційний (відпочинок) Лікувально-оздоровчий Культурно-пізнавальний Релігійний Діловий (МІСЕ: зустрічі, конференції, виставки) Спортивний Екстремальний Освітній
За місцем призначення	Внутрішній (подорожі в межах країни) Виїзний (з країни за кордон) В'їзний (іноземці, що приїжджають до країни)
За способом пересування	Автомобільний Авіаційний Залізничний Водний Пішохідний Комбінований
За тривалістю перебування	Короткостроковий Середньостроковий Довгостроковий
За кількістю учасників	Індивідуальний Груповий
За організацією	Організований (через туроператора) Самостійний (індивідуальне планування)
За віковою групою туристів	Дитячий Молодіжний Сімейний Туризм для людей похилого віку

Джерело: складено автором за [8,34]

Можна зробити такий висновок, що подорожі мають дуже різноманітні форми і поділяються на велику кількість підвидів. Бо всі люди різні, мають свої особливі підходи до організації відпочинку, тому ця сфера має вміти підлаштовуватися під запити туристів. Чи то груповий тур чи індивідуальна поїздка, активний відпочинок для молоді чи пасивний для людей похилого віку. Тривалість туру також має велике значення, адже поняття вільного часу у людей досить різне [34].

Рекреаційна діяльність – діяльність для відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини через загальнооздоровчий та культурно-

пізнавальний відпочинок, туризм, санаторно-курортне лікування, а також зайняття любительським і спортивним рибальством, полюванням тощо [35].

Сучасне життя дуже швидко – міста ростуть, технології розвиваються, навантаження збільшується, і з цим зростає рівень стресу. У таких умовах люди все більше потребують якісного відпочинку. Відновлення сил стає не просто бажанням, а справжньою необхідністю.

Туристичні ресурси є фундаментальною основою розвитку туризму, оскільки саме вони формують привабливість тієї чи іншої території для подорожей і відпочинку. Туристичні ресурси – сукупність природних і соціально-культурних комплексів та їх елементів, що сприяють задоволенню фізіологічних та соціальних потреб людини, відновленню її працездатності і які при сучасній та перспективній структурі рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостях, використовуються для прямого й опосередкованого споживання та виробництва туристичного продукту [43].

Таблиця 1.2 – Класифікація туристичних ресурсів

Тип ресурсу	Характеристика
Природні	Природні компоненти довкілля, що мають естетичну, оздоровчу або рекреаційну цінність: гори, узбережжя, водоспади, мінеральні джерела, національні парки.
Кліматичні	Погодні умови, які роблять відпочинок комфортним – тепле сонце, чисте повітря, помірна температура.
Історико-культурні	Різні культурні об'єкти, що привертають увагу: історичні пам'ятки, замки, собори, палаці, старі будівлі відомих діячів, тощо.
Соціально-економічні	Все, що робить подорож зручною: готелі, транспорт, ресторани, магазини, місця для розваг.
Етнографічні	Особливості життя і культури місцевих людей: ремесла, традиційний одяг, їжа, звичаї, пісні і танці.
Релігійні	Об'єкти духовної спадщини, які слугують місцями паломництва або релігійного туризму: церкви, монастирі, святі джерела, місця об'явлень.
Подієві	Яскраві події, які організовують місцеві жителі: фестивалі, карнавали, концерти, виставки.

Джерело: складено автором за [46]

Важливо не просто використовувати ці місця, а й берегти їх. Тільки так туризм зможе розвиватися довго і приносити користь людям. У складі

туристичних ресурсів вирізняють кілька основних блоків: природний, соціокультурний (або суспільний), технологічний та подієвий (табл.1.2). Кожен із них включає в себе окремі елементи з власною структурою та характеристиками [46].

Природні й суспільні ресурси утворюють категорію матеріальних туристичних ресурсів, оскільки мають фізичну форму та безпосередню просторову прив'язаність. У наступну чергу, подієві, а також частина технологічних, зокрема інформаційні, рекламні й інноваційні, належать до нематеріальних туристичних ресурсів, оскільки не мають матеріального втілення, але істотно впливають на туристичну привабливість регіонів.

Ефективне та виважене використання наявних ресурсів слугує підґрунтям для сталого функціонування туристичної сфери, охорони довкілля, збереження культурних цінностей і покращення добробуту населення (табл.1.3).

В Україні провідну роль у теоретичному та прикладному аналізі цієї проблематики відіграє доктор географічних наук, професор О. Бейдик – науковець Київського національного університету імені Тараса Шевченка, який активно розвиває напрям країнознавства та туризму [4]. Його дослідження стали вагомим внеском у формування вітчизняної наукової школи у сфері ресурсного туризмознавства.

Не менш важливою є наукова діяльність доктора географічних наук, професора О. Любіцевої, яка зосереджена на стратегічних аспектах туристичних ресурсів, їх інтеграції у ринок туристичних послуг та інноваційних підходах до їх використання [5]. Вони несуть найбільше практичне значення своїми роботами для розвитку туризму в Україні.

Туристичні ресурси потрібно берегти і правильно організовувати й використовувати. Наприклад, коли в парку багато туристів, але немає нормальних доріжок або смітників, природа швидко постраждає. Або коли в історичному місті щодня приїжджають сотні людей, потрібен порядок, щоб пам'ятки не зіпсувалися. Сьогодні все більше людей хочуть подорожувати з

користю для здоров'я, тому правильне ставлення до ресурсів допоможе туризму розвиватися довго і без шкоди.

Таблиця 1.3 – Кількісні та якісні характеристики туристичних ресурсів

№	Характеристика	Зміст	Значення для туризму	Кількісний / якісний показник
1	Обсяг ресурсної бази	Кількість або інтенсивність туристичних ресурсів (дебіт джерел, кількість пам'яток, маршрутів тощо).	Показує яке навантаження можна дозволити на якусь територію, щоб не було виснаження ресурсів надалі.	Кількісний
2	Масштаби поширення	Територіальний обсяг поширення ресурсів (пляжі, ліси, території зі сніговим покривом).	Дозволяє організувати інфраструктуру, планувати рекреаційні зони, санітарні межі тощо.	Кількісний
3	Тривалість використання	Сезонний часовий період, упродовж якого ресурси можуть ефективно використовуватись.	Визначає ритм туристичних потоків, оптимізує витрати на обслуговування та персонал.	Кількісний
4	Територіальна концентрація	Географічне зосередження ресурсів у певних місцях або регіонах.	Сприяє створенню туристичних кластерів і зон активного розвитку з підвищеною привабливістю.	Якісний
5	Багаторазовість використання	Ресурс може використовуватись неодноразово без сильного виснаження.	Підтримує сталий розвиток туризму та знижує вплив на довкілля.	Якісний
6	Функціональна універсальність	Один ресурс може служити для різних видів туризму, таких як лікувальний або культурний.	Розширює ринок, дозволяє залучати різні категорії туристів.	Якісний
7	Доступність	Логістична, фінансова та фізична можливість дістатися до ресурсу й скористатися ним.	Знижує бар'єри для відвідування, підвищує туристичну активність.	Якісний

Джерело: складено автором за [46]

Отже, туризм – це провідна ланка економіки та суспільного життя сьогодні. Він поділяється на велику кількість видів, адже розвиток сфери не стоїть на місці і запити у туристів наразі абсолютно різні. А туристичні ресурси, як складова туризму, відіграють найбільшу роль для розвитку галузі на певній території. Вони діляться на певні види, що дають широку можливість організації туризму, і дозволяють мандрівникам мати вибір туристичних атракцій та рівень обслуговування, інфраструктури.

1.2 Понятійна характеристика туристично-рекреаційного потенціалу та критерії його оцінювання

Актуальність теми полягає в глибокому розборі характеристики туристичного потенціалу і доступності до ресурсів для встановлення туристичних об'єктів. Оцінка та вивчення туристично-рекреаційного потенціалу територій займає центральне місце у більшості наукових праць, присвячених розвитку туризму [20,46]. Водночас, попри помітні наукові напрацювання, чимало важливих аспектів, як теоретичного, так і прикладного характеру, залишаються недостатньо вивченими. У вітчизняній і світовій літературі наразі немає єдиного утвердженого трактування поняття «туристично-рекреаційний потенціал», тому більшість вчених демонструють своє видозмінене твердження (табл.1.4).

Туристично-рекреаційний потенціал – це сукупність природних та штучно створених об'єктів і явищ, пов'язаних із певною територією, а також умов, ресурсів і можливостей, які можуть бути використані для формування туристичного продукту та організації турів, екскурсій і тематичних програм [46].

Таблиця 1.4 – Тлумачення терміну «туристично-рекреаційний потенціал» різними вченими

№	Автор	Визначення
1	Т. Ткаченко, К. Соколова	Туристичний потенціал території – це сукупність належних до нього природних та створених людиною явищ, умов, можливостей та засобів, придатних до формування туристського продукту та здійснення відповідних турів, екскурсій та програм.
2	Н. Шабаліна	Туристично-рекреаційний потенціал – це сукупність туристично-рекреаційних ресурсів, їхніх територіальних поєднань і умов, що сприяють задоволенню потреб населення в туристичній та рекреаційній діяльності.
3	О. Любіцева	Туристичні ресурси – це частина туристсько-рекреаційного потенціалу певної території, яка включена до складу туристичного продукту і підлягає реалізації з туристичною метою
4	А. Дроздов	Туристично-рекреаційний потенціал – сукупність пов'язаних із певним об'єктом (територією) природних і рукотворних тіл та явищ, а також умов, можливостей і засобів, придатних для формування туристичного продукту та здійснення відповідних турів, екскурсій, програм.
5	П. Коваль, Г. Андреева	Туристичний потенціал території – ємне, багатоаспектне поняття, що охоплює сукупність природних, етнокультурних та соціально-історичних ресурсів, а також наявної господарської і комунікаційної інфраструктури території, що служать чи можуть служити передумовами розвитку певних видів туризму

Джерело: складено автором за [20,22,46]

Основні складові туристичного потенціалу [45]:

- природно-рекреаційні ресурси – клімат, національні парки і заповідники, мінеральні джерела, ліси, гори, свіже повітря тощо;
- історико-культурні ресурси – пам'ятки архітектури, музеї, археологічні об'єкти, релігійні центри;
- інфраструктурна база – транспортна система, заклади розміщення та харчування, об'єкти сервісу;
- кадровий потенціал – рівень підготовки фахівців для роботи в туристичній сфері;
- соціально-економічні умови – безпека, доступність послуг, доброзичливість населення;
- маркетингові можливості – рівень промоції регіону, пізнаваність бренду території.

Для проведення якісного аналізу важливо спиратися на чітко визначені критерії, що дозволяють об'єктивно оцінити рівень привабливості регіону, ефективність використання його ресурсів та визначити перспективи подальшого розвитку. Виокремлено головні аспекти оцінювання потенціалу в туризмі, які враховують природні, соціально-економічні, інфраструктурні та організаційні складові (табл.1.5).

Таблиця 1.5 – Основні критерії оцінювання туристичного потенціалу

Критерій	Зміст
Ресурсна насиченість	Наявність і різноманіття природних, історичних, культурних ресурсів
Доступність	Транспортна досяжність, візовий режим, інфраструктурне забезпечення.
Сезонність використання	Можливість експлуатації туристичних ресурсів протягом року (або лише сезонно).
Розвиток інфраструктури	Наявність готелів, ресторанів, доріг, засобів комунікації.
Безпека	Рівень кримінальності, медичного обслуговування, наявність екстрених служб.
Екологічний стан	Стан довкілля, рівень забруднення, заходи щодо охорони природи.
Соціальна привабливість	Гостинність місцевого населення, комфортність перебування, культурна сумісність.
Економічна ефективність	Прибутковість туристичної діяльності, кількість зайнятого населення, обсяг інвестицій.
Унікальність	Оригінальність туристичних ресурсів, етнічні особливості, локальні традиції.
Потенціал для розвитку	Можливість подальшого освоєння територій і розширення туристичних пропозицій.

Джерело: складено автором за [11]

Надані критерії демонструють багатогранність і комплексний характер туристичного потенціалу. Важливо, що всі ці елементи мають між собою тісний зв'язок: навіть при багатстві природних чи культурних ресурсів, без належної інфраструктури або ефективного оформлення роботи туристичних підприємств потенціал території може залишатися нереалізованим. Застосування зазначених критеріїв забезпечує можливість аналізу та порівняння різних регіонів, виявлення їх сильних і слабких сторін, а також

формування ефективних управлінських рішень у напрямі туристичного розвитку [11].

Важливо щоб туризм не шкодив природі чи культурі, а навпаки підтримував їх. Туристичний розвиток може стати сталим і принести користь не лише гостям, а й місцевим жителям. Вони також впливають на загальне враження мандрівників, тому слід цінувати територію і корінне населення там.

Звертати увагу слід на важливі деталі: не тільки на кількість пам'яток або природних місць, а й на те як вони поєднуються. Наприклад, чи є поруч з горами цікаві музеї або чи є зручний транспорт. Кожен район унікальний, бо має свій набір таких ресурсів.

Таким чином, туристичний потенціал – це комплексний та показник, що включає не лише наявність ресурсів, а й умови їх доступності, рівень інфраструктури, соціальну значущість. Об'єктивна оцінка за визначеними критеріями грає вирішальну роль у правильному використанні туристичних можливостей та плануванні майбутнього розвитку галузі. Основними складовими туристичного потенціалу є: природно-рекреаційні ресурси, історико-культурні ресурси, інфраструктурна база, кадровий потенціал, соціально-економічні умови, маркетингові можливості.

1.3 Методика дослідження туристично-рекреаційного потенціалу територій

На думку О. Любіцевої оцінювання туристично-рекреаційного потенціалу територій має здійснюватися на основі цілісного, інтегрованого підходу. Вона пропонує методику комплексної, інтегральної оцінки туристично-рекреаційних можливостей територій, яка враховує багатофакторний аналіз ресурсної бази, рівня інфраструктури та суспільно-економічних основ [22].

Таблиця 1.6 – Методи дослідження туристично-рекреаційного потенціалу територій

Назва методу	Опис методу	Приклад використання на практиці
Соціологічні опитування та анкетування	Відбувається опитування різних фахівців, науковців чи інших звичайних жителів. Вони говорять свою думку на основі якої робиться висновок.	Визначення рівня задоволеності туристів, оцінка попиту на послуги.
Бальний метод	Надання ресурсам і об'єктам оцінки у балах за критеріями.	Починаюче ранжування територій, порівняльний аналіз регіонів.
Картографічний аналіз	Картографія допомагає показати на мапах туристичні місця, маршрути і всю потрібну інфраструктуру.	Створення туристичних схем, оцінка просторової організації рекреаційних зон.
SWOT-аналіз	Метод визначення сильних і слабких аспектів, а також можливостей і ризиків для покращення туризму.	Визначення перспективних шляхів розвитку туризму та розставляння пріоритетів у їхній реалізації.
Контент-аналіз та аналіз документів	Аналізують плани, програми та статистику, щоб відслідковувати основні напрямки розвитку туризму.	Зібрання табличних даних, статистики чи конкретної документальної інформації в наукових роботах.
Системний підхід	Розглядають територію як єдине ціле, де працюють разом природа, люди, економіка та техніка.	Розробка регіональних планів поліпшення туристичної галузі з урахуванням усіх ресурсів та обмежень.

Джерело: складено автором за [1, 11]

Іноді для того, щоб оцінити туристичний потенціал певної території, достатньо простого й зручного методу – бального. Суть його полягає в тому, щоб за конкретними критеріями (наприклад, інфраструктура, природні умови, культурні об'єкти) поставити оцінки за шкалою, наприклад, від 1 до 5. Таким чином можна швидко побачити, які аспекти добре розвинені, а які потребують покращення [52].

Бальний метод поділяється на 5 основних етапів і кожен з них має свою функцію і формує основу для подальших управлінських рішень (див. рис.1.1).

Рисунок 1.1 – Основні етапи бальної оцінки туристичного потенціалу території

Джерело: складено автором за [52]

Часто оцінку країн і міст роблять за їх географічним положенням, але це помилка. Глибокий аналіз має відбуватися обов’язково, щоб знайти всі плюси і робити на них акцент, розвивати. Через те, що на туризм впливає багато різних чинників одного універсального методу оцінювання просто не існує. Тому зазвичай використовують кілька підходів одночасно. Наприклад, бальна система зручна тим, що дозволяє швидко порівняти різні регіони між собою. А якщо потрібно глибше зануритися в ситуацію часто застосовують SWOT-аналіз. Він допомагає визначати сильні й слабкі сторони об’єкта оцінки, а також загрози і можливості, які можуть вплинути на розвиток туризму.

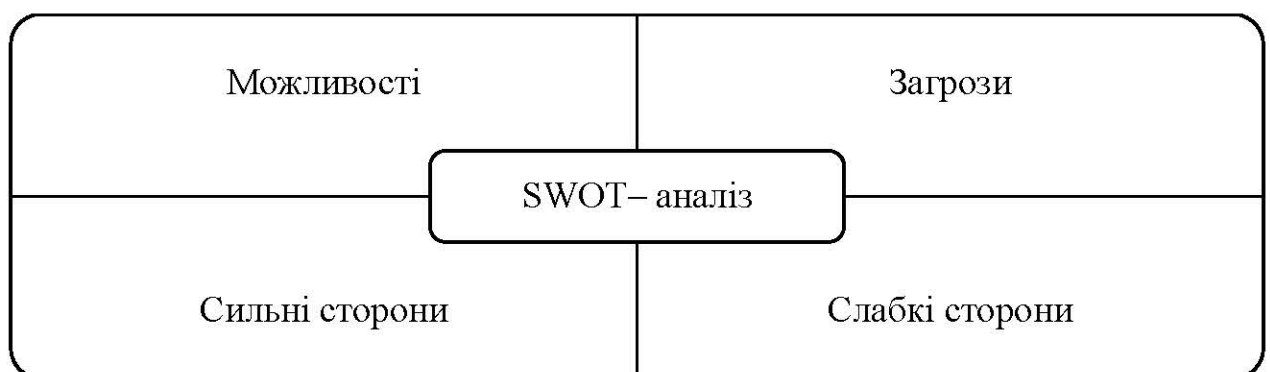

Рисунок 1.2 – Складові SWOT-аналізу

Джерело: складено автором за [1]

SWOT-аналіз є другим базовим інструментом стратегічного оцінювання, який дозволяє комплексно проаналізувати стан і перспективи розвитку туризму в одному певному районі чи регіоні. Він охоплює чотири ключові блоки [1]:

- s (strengths) – сильні сторони: внутрішні переваги території, як-от унікальні природні ресурси, культурна спадщина, вигідне географічне розташування;

- w (weaknesses) – слабкі сторони: внутрішні недоліки – поганий стан інфраструктури, недостатній рівень сервісу, обмежена реклама;

- o (opportunities) – можливості: зовнішні фактори, що спонукають розвиток, наприклад, зростання попиту на екотуризм або державна підтримка галузі;

- t (threats) – загрози: зовнішні ризики, такі як політична нестабільність, конкуренція з боку інших регіонів або екологічні проблеми.

Отже, аналіз туристично-рекреаційного потенціалу неможливо провести якісно без використання різних методів дослідження. Поєднання кількісних і якісних підходів, а також використання картографічних, дає змогу сформулювати цілісне бачення ситуації. Основними методами є бальний і проведення SWOT-аналізу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

За підсумками першого розділу визначено такі важливі висновки та узагальнення:

1. Доведено, що туризм – це провідна ланка економіки та суспільного життя сьогодні. Він поділяється на велику кількість видів, адже розвиток сфери не стоїть на місці і запити у туристів наразі абсолютно різні. А туристичні ресурси, як складова туризму, відіграють найбільшу роль для розвитку галузі на певній території. Вони діляться на певні види, що дають

широку можливість організації туризму, і дозволяють мандрівникам мати вибір туристичних атракцій та рівень обслуговування, інфраструктури.

2. Досліджено, що туристичний потенціал – це комплексний та багатогранний показник, що включає не лише наявність ресурсів, а й умови їх доступності, рівень інфраструктури, соціальну значущість і здатність території до сталого розвитку. Об'єктивна оцінка за визначеними критеріями грає вирішальну роль у правильному використанні туристичних можливостей та плануванні майбутнього розвитку галузі. Основними складовими туристичного потенціалу є: природно-рекреаційні ресурси, історико-культурні ресурси, інфраструктурна база, кадровий потенціал, соціально-економічні умови, маркетингові можливості.

3. Проаналізовано, що аналіз туристично-рекреаційного потенціалу неможливо провести якісно без використання різних методів дослідження. Поєднання кількісних і якісних підходів, а також використання картографічних, дає змогу сформулювати цілісне бачення ситуації. Основними методами є бальний і проведення SWOT-аналізу.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІСПАНІЇ

2.1 Загальна характеристика господарства Іспанії

В 2024 році господарство Іспанії значно піднялося і відбувся ріст валового внутрішнього продукту на 3.2 % (таблиця 2.1).

В 2024 році було визначено рекордну кількість іноземних туристів в Іспанії та розміри їх туристичних витрат. Країну відвідало 94 мільйони людей, що на 10% більше ніж в 2023 році. Туристами було витрачено 126 мільярдів євро, а це, в свою чергу, на 16% більше ніж минулого року [49].

Таблиця 2.1 – ВВП Іспанії за 2020-2024 роки

Рік	Значення ВВП (млрд євро)	Характеристика
2020	1290	Період з пандемією ковіду. Економіка країни постраждала, туристичні компанії практично припинили свою роботу.
2021	1460	Період відбудови. Туристичні компанії відновлюють роботу, покращується економічний стан.
2022	1450	Період стабільності. Не спостерігалось негативних змін у економіці країни.
2023	1620	Період зростання. Збільшення кількості туристів, що призвело до рекордного туристичного сезону.
2024	1640	Подальше зростання економіки. Туризм є провідним сектором господарства з часткою понад 13% у ВВП. Високий рівень відвідуваності, особливо Канарських островів, збільшив рівень економічних показників.

Джерело: складено автором за [12]

У 2024 році ВВП Іспанії продовжило показувати стабільне зростання. Туристичний напрям став одним з найбільш прибуткових (рис.2.1). Це дало змогу країні збільшити робочі місця.

Канарські острови також відіграли важливу роль. Вони мали великий попит серед туристів. Підставою цьому є сприятливі погодні умови протягом всього року.

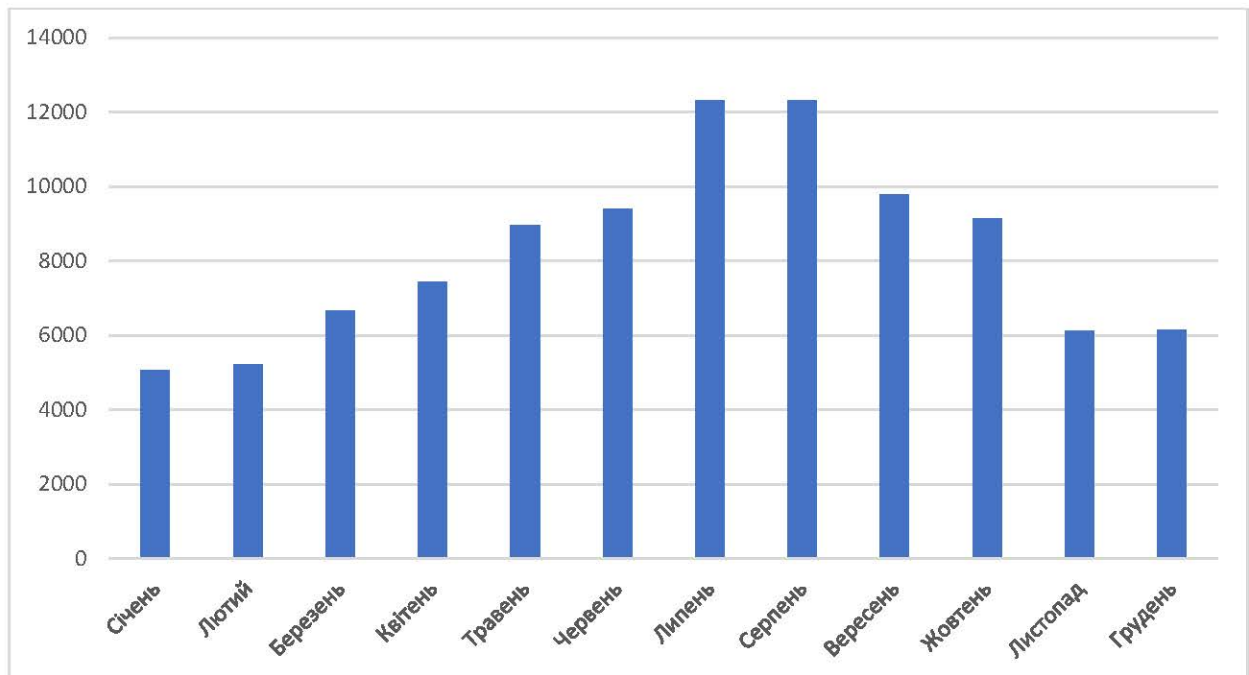

Рисунок 2.1 – Туристичні доходи в Іспанії за 2024 рік (млн. євро)

Джерело: складено автором за [50]

М'який клімат Канарських островів дозволяє організовувати туризм протягом цілого року, тому острови й стали одним із провідних туристичних напрямів країни. За даними Інституту статистики Канарських островів, 2024 року острови відвідали понад 375 тис. туристів [6]. Розвинена інфраструктура робить Канарські острови стабільним джерелом прибутку для туристичної галузі, що суттєво зміцнює загальний стан економіки Іспанії. До неї входить наявність міжнародних аеропортів, широкий вибір готелів і заклади з місцевою кухнею.

У 2023 році Іспанія стала найпопулярнішим туристичним напрямком серед іноземних мандрівників в Європейському Союзі. Забезпечено 302 мільйони ночівель у закладах розміщення. Це становить майже 22% від загального показника по ЄС (рис.2.2).

Про високий рівень життя населення свідчить середня тривалість життя населення – 82 роки. Система охорони здоров'я вважається однією з найкращих в Європі, адже велика частина ВВП витрачається на медицину в країні.

Туристичні напрямки - кількість ночівель міжнародних гостей у туристичних місцях проживання, 2023
(млн ночей, проведених у країні іноземними громадянами)

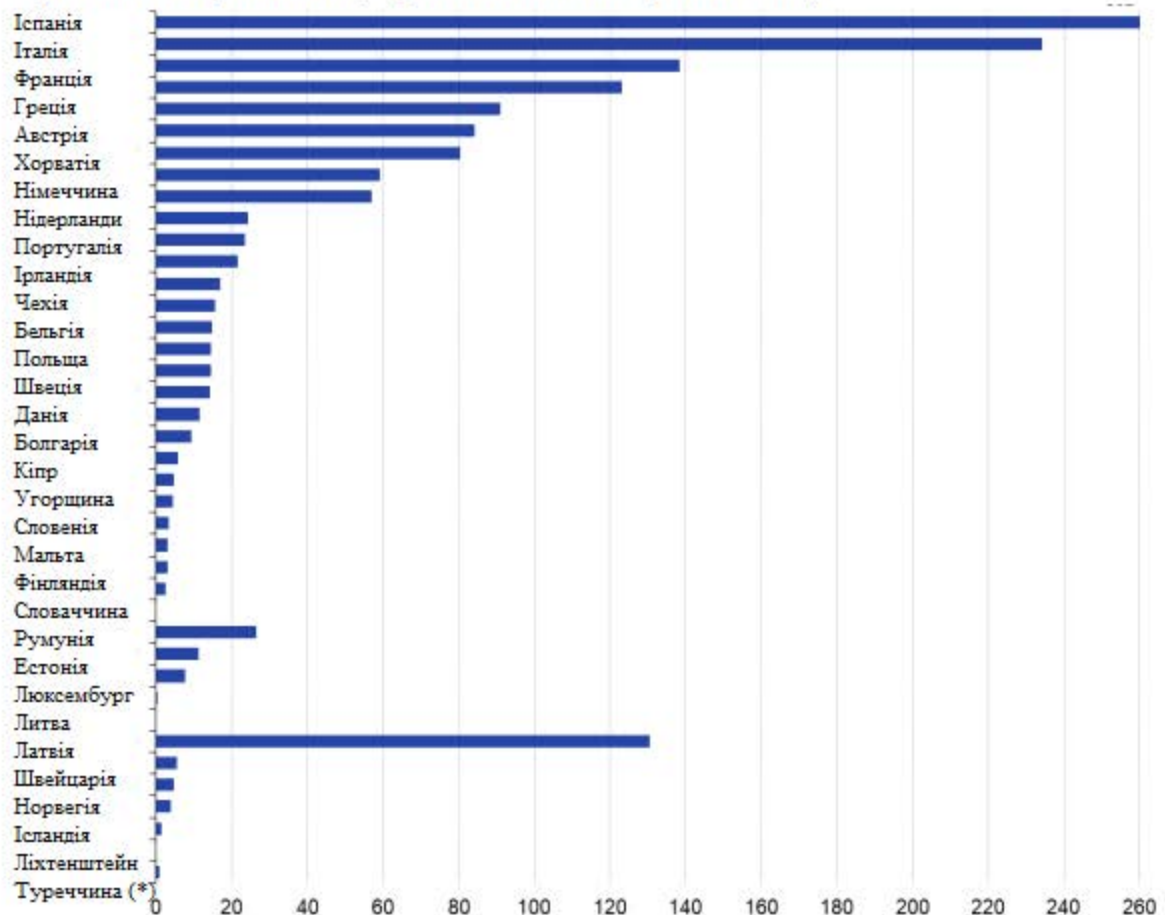

Рисунок 2.2 – Кількість ночей, проведених іноземними гостями в туристичних місцях проживання в 2023р.

Джерело: складено автором за [30]

Основу економіки складають сфери послуг, зокрема фінансові та туристичні, а також легка, харчова, хімічна промисловість, металургія та машинобудування. Серед основних торговельних партнерів країни – держави Європейського Союзу, Китай, Сполучені Штати Америки, Велика Британія та Туреччина.

Відомо, що найбільш відомими фактами про Іспанію є її смачна кухня, фестивалі та карнавали та пляжний відпочинок біля Середземного моря. Саме тому ці туристичні ресурси найбільше впливають на види туризму, що розвиваються (рис.2.3).

Рисунок 2.3 – Найпопулярніші види туризму в Іспанії

Джерело: складено автором за [24]

Також слід згадати про розвиток культурно-історичного аспекту розвитку туризму в Іспанії. Адже цей вид туризму приваблює мандрівників наявністю великої кількості історично цінних ресурсів. Архітектура має неабияку велич і реставрація та покращення цих об'єктів триває і дотепер, щоб підтримувати належний стан і надалі.

Отже, господарство Іспанії за останні 5 років розвивається дуже стрімко і туризм позитивно цьому сприяє. Але дохід від туризму має сезонність, тому найбільші прибутки можна спостерігати в літні місяці. Найбільш популярними туристичними напрямками в Іспанії залишається пляжний та гастрономічний туризм, а також карнавальний відпочинок.

2.2 Аналіз природних туристично-рекреаційних ресурсів Іспанії

Іспанія – це південно-європейська країна, яка має загальну площу 505 370 км². Більша частина території країни знаходиться на висоті понад 500 м над рівнем моря, причому понад чверть – на висотах, що перевищують 1000 м. [10]. Тож це нам говорить про те, що Іспанія є гірською країною і більша частина її території не займана людьми (додаток А.1).

Іспанія вирізняється різноманітним рельєфом, де значну частину займають гірські масиви та високогірні плато. Центральну частину країни охоплює Месета – найбільше високогірне плато в Європі із середньою висотою близько 660 м над рівнем моря. Це плато поділяється на дві частини: Стару та Нову Кастилію, розділені Центральною Кордильєрою [16].

На північ від плоскогір'я Месета розташовані Кантабрійські гори, які простягаються вздовж узбережжя Біскайської затоки. Найвища точка цього хребта – гора Торре Серредо, висотою 2648 м.

Піренеї, що утворюють природний кордон між Іспанією та Францією, простягаються з заходу на схід на довжину близько 450 км. Найвища вершина Піренеїв – пік Ането, який досягає 3404 м. [16]

Загалом, Іспанія є однією з країн Європи з найвищими горами, поступаючись лише Швейцарії. Середня висота її території становить приблизно 660 м над рівнем моря .

На південному заході Іспанії розташована Андалузька низовина. Це найбільша низовина країни, яка охоплює долину річки Гвадалківір. Ця родюча рівнина є важливим сільськогосподарським регіоном. Долина річки Ебро, що знаходиться на північному сході країни, охоплює Арагонська рівнина, що також має значення для аграрного виробництва. Крім того, уздовж Середземноморського узбережжя тягнуться менші низовини, які сприяють туристичному розвитку та сільського господарства.

Іспанія також має кілька архіпелагів. У Середземному морі розташовані Балеарські острови, серед яких найбільші – Майорка, Менорка, Ібіца та Форментера.

У Атлантичному океані, поблизу північно-західного узбережжя Африки, знаходяться Канарські острови. Найбільший серед них – Тенерифе, де розташований вулкан Тейде, найвища точка Іспанії, висотою 3718 метрів [16].

Материкова частина Іспанії лежить у субтропічному кліматичному поясі (додаток А.2). У літній період домінують тропічні повітряні маси, що приносять переважно ясну та антициклонічну погоду, тоді як узимку

переважають помірні повітряні потоки, які спричиняють хмарність і дощову циклонічну погоду. Це зумовлює значні сезонні коливання температури та розподілу опадів. Північний захід країни є одним з найбільш вологих регіонів Європи, тоді як південь Іспанії характеризується посушливим кліматом з напівпустельними ландшафтами [19]. Таке різноманіття природних умов створює сприятливі умови для розвитку різноманітних видів туризму: від гірськолижного та альпінізму в гірських районах до пляжного відпочинку на узбережжях та островах, а також екотуризму в напівпустельних регіонах півдня.

Температура в літні місяці досягає +35 °С, але більшу частину часу цей показник варіюється від 25 до 28 °С. Зима триває так само, як і в Україні з грудня до лютого, середня температура в найхолодніший період +6. За кількістю сонячних днів у році Іспанія разом з Італією та Грецією ділить перше місце у Європі. В таблиці 2.2 можна побачити показник середньомісячних температур повітря в Барселоні, Мадриді та на Тенеріфе для порівняння.

Таблиця 2.2 – Показник середньомісячних температур повітря в Барселоні, Мадриді та на Тенеріфе за 2024 рік

Місяць	Барселона (°C)	Мадрид (°C)	Тенеріфе (°C)
Січень	10	6	17
Лютий	11	8	17
Березень	13	11	18
Квітень	15	13	19
Травень	18	17	20
Червень	22	22	22
Липень	25	25	24
Серпень	26	25	24
Вересень	23	21	24
Жовтень	19	15	22
Листопад	14	10	20
Грудень	11	7	18

Джерело: складено автором за [38]

Тенеріфе відомий своїм дуже стабільним і теплим кліматом протягом усього року – температура там рідко падає нижче +17 °С. Мадрид, навпаки,

має великі сезонні коливання: взимку там буває досить холодно, приблизно +6 °C, а влітку – спекотно, до +25 °C. Барселона характеризується м'яким середземноморським кліматом, де зими тепліші, ніж у Мадриді, але літо не таке гаряче.

В Іспанії водні ресурси розподілені дуже по-різному. На півночі та північному заході води багато, а ось у центральній частині та на узбережжі Середземного моря її часто бракує. Серед головних річок Іспанії – Ебро, Тахо, Гвадіана, Дуеро, Міньо, Гвадалквівір і Хукар. Більшість із цих річок мають низький рівень водності, особливо в літні місяці, коли вони часто міліють. Річки практично не використовуються для транспортування вантажів і пасажирів, за винятком Гвадалквівіра, яка є судноплавною до Севільї [32]. Загальний обсяг поновлюваних водних ресурсів країни складає приблизно 111,5 км³. Всі річки Іспанії належать до басейну Атлантичного океану.

В таблиці 2.3 наведені дані температури води на деяких курортах Іспанії за 2024 рік.

Таблиця 2.3 – Температура води на іспанських курортах в 2024 році

Назва курорту	Середня температура води в червні	Середня температура води в січні
Торремолінос (Андалусія)	19.4°C	15.2°C
Торре-дель-Мар (Андалусія)	20.1°C	15.4°C
Коста Тропікаль (Андалусія)	20.2°C	14.8°C
Таріфа (Андалусія)	19.2°C	15.4°C
Портальс Ноус (Майорка)	21.7°C	14.8°C
Гольф-дель-Сур (Тенеріфе)	21.5°C	20.0°C

Джерело: складено автором за [45]

З таблиці 2.3 можемо винести такий вивід, що така країна як Іспанія чудово пасує для відпочинку біля води. Тому вона й славиться в більшості саме пляжним туризмом. Пляжний сезон триває з травня по вересень.

В Іспанії налічується 15 національних парків, із яких десять розташовані на материковій частині країни, а ще п'ять – на Канарських і Балеарських

островах. Вони охоплюють території в 12 із 17 автономних спільнот. Найбільше парків знаходиться на Канарах – чотири. По два парки мають Андалусія, Кастилія-Ла-Манча та Кастилія-і-Леон. У п'яти автономіях – Басконії, Ріосі, Мурсії, Наваррі та Валенсії – національні парки відсутні [45].

Одним із найстаріших і найвідоміших є парк Ордеса і Монте-Пердідо, який вважається одним із найгарніших у країні [29]. Цей парк втілює красу Піренеїв: тут можна побачити величні гірські пейзажі, глибокі каньйони Ордеса та Анісу, ущелини Фон-Бланка, Аніскло, Ескуаін і Десфіладеро-де-лас-Камбрас. Серед природних див парку також – льодовикове озеро Марборе та вражаючі водоспади Карріата, Котатуеро і Колі-де-Кабальо.

Таблиця 2.4 – Об'єкти природної спадщини ЮНЕСКО в Іспанії

№	Назва	Місцеположення	Час внесення до списку
1	Національний парк Гарахонай	острів Ла Гомера, Канарські острови	1986
2	Національний парк Доньяна	плавні в гірлі річки Гвадалквівір, Андалусія	1994
3	Давні та первісні букові ліси	Декілька місць, як Арагон, Мадрид, Галісія	2017
4	Острів Ібіца: біорізноманіття та культура	Балеарські острови	1999
5	Піренеї - Мон-Перду	Автономне співтовариство Арагон, Провінція Уеска, Комуни Торла, Фанло, Телла-Сін, Пуертолас, Б'ельса та Брото	1997 – 1999
6	Національний парк Тейде	острів Тенеріфе, Канарські острови	2007

Джерело: складено автором за [31]

Природа Іспанії дуже різноманітна, і країна дбає про її збереження. Для цього створено більше 400 заповідників. Один із них – Біосферний заповідник Монтанья-Палентіна на півночі Кастилії і Леону. Там можна побачити високі гори, круті скелі, альпійські луки та печери. Територія є осередком багатьох рідкісних видів тварин. Букові ліси, дуби та ялини створюють ідеальні умови для збереження природного біорізноманіття [37].

За кількістю таких об'єктів Іспанія посідає друге місце в Європі – у країні налічується 44 культурні та 4 природних цінностей та 2 змішаних, що мають статус спадщини ЮНЕСКО [31]. Перелік постійно поповнюється новими винятковими місцями. Серед них є вісім природних об'єктів, які детально представлені у таблиці 2.4.

Пляж Гульпіюрі, Лланес(Астурія)	Невеликий, але вражаючий пляж, розташований серед зелених луків. Це природний феномен – морська вода сюди потрапляє через підземні тунелі в скелях. Гульпіюрі хоч і не виходить прямо до океану, але тут можна відчувати справжню атмосферу морського узбережжя.
Пляж Кастро де Баронья в Ла-Корунья	Поеднує в собі красу природи і історію. Поруч з ним збереглися залишки стародавнього поселення, тож прогулянка там – це ніби подорож у минуле. Береги скелясті, вода чиста і прозора, і загалом атмосфера дуже затишна.
Кала Айгуаблава, Бегур (Каталонія)	Затишна бухта з неймовірно прозорою бірюзовою водою та м'яким піском. Оточена сосновими схилами, вона має оптимальне місце для підводного плавання з маскою та неспішного відпочинку в оточенні краси Середземномор'я
Кала Саладета на Ібіці	Це дуже гарне місце з чистим бірюзовим морем і білим піском. Пляж схований серед скель і сосен, тому тут відчуваєш себе ніби в затишному куточку природи. Багато хто вважає його одним із найкрасивіших на острові. Це ідеальне місце для тих, хто хоче втекти від міського шуму і насолодитися спокоєм та мальовничими краєвидами, як на листівці.
Пляж Катедралів, Рібадео (Галісія)	Він відомий своїми природними кам'яними арками, які нагадують собори. Коли відплив, можна пройти під цими арками, і це дуже вражає – ніби природа сама створила ці великі склепіння.

Рисунок 2.4 – Топ 5 пляжів в Іспанії

Джерело: складено автором за [23]

На півдні Іспанії є національний парк Доньяна. Це величезне, майже 600 квадратних кілометрів місце, де можна зустріти все: і величні соснові та дубові ліси, і безкраї піщані дюни, і вологі болота, і тихі прісноводні лагуни, які утворилися в дельті річки Гвадалквівір. Це, мабуть, один з останніх таких недоторканих куточків у всій Західній Європі. Справжня знахідка для тих, хто любить природу. Парк відомий своєю багатою орнітофауною: тут мешкають

фламінго, чаплі, рідкісні хижі птахи, а також мігруючі види з Африки та Північної Європи. Особливу цінність мають популяції іспанської рисі – найбільш зникаючих хижаків у Європі – та рідкісного іспанського стерв'ятника. Завдяки своєму природному багатству Доньяна отримала статус біосферного заповідника міжнародного значення, визнаний ЮНЕСКО [28].

В Іспанії природні ресурси дуже різні, але вони розподілені не однаково. Води більше на півночі, а в центрі і на півдні її часто не вистачає. Тут є гори, ліси, корисні копалини і родючі ґрунти, що дають можливість розвивати сільське господарство і туризм, а також зберігати природу.

Отже, було розглянуто природні ресурси Іспанії, які дозволяють розвивати різні види туризму там. У горах люди займаються лижами й альпінізмом. На узбережжі – відпочивають на пляжах. У південних регіонах популярний екотуризм. Також було проаналізовано, що найкраща погода для відпочинку – біля Середземного моря в період з травня по вересень. В Іспанії є багато красивих природних місць. Деякі з них охороняються ЮНЕСКО.

2.3 Аналіз історико-культурних туристично-рекреаційних ресурсів Іспанії

Історико-культурні туристично-рекреаційні ресурси – це комплекс матеріальних та нематеріальних об'єктів культури, що мають історичну цінність, закріплені на конкретній території, відображають її унікальність і слугують підґрунтям для туристичних відвідин та відпочинку[42].

Іспанія має 44 культурних об'єкти, що входять до списку Світової спадщини ЮНЕСКО (див.табл.2.5). Ці пам'ятки охоплюють широкий спектр історичних періодів і культурних впливів, від доісторичних печер до модерністської архітектури [31].

Таблиця 2.5 – Основні культурні об'єкти ЮНЕСКО в Іспанії

Назва	Місцезнаходження	Опис
Альгамбра, Генераліфе та Альбайсін	Гранада	Мавританський палацово-садовий ансамбль та історичний район.
Історичний центр Кордови	Кордова	Колишня столиця халіфату з архітектурним спадком ісламу і християнства.
Собор у Бургосі	Бургос	Готичний собор XIII століття, одна з найвизначніших церков Іспанії.
Монастир та місце Ескоріал	Поблизу Мадрида	Королівська резиденція, монастир і мавзолей, символ епохи Габсбургів.
Роботи Антоніо Гауді	Барселона	7 модерністських об'єктів, зокрема Саграда Фамілія, Парк Гуель, Каса Міла.
Старе місто Сантьяго-де-Компостела	Галісія	Кінцева точка паломницького шляху Каміно де Сантьяго, собор XI ст.
Монастир Санта-Марія-де-Гвадалупе	Естремадура	Видатний приклад релігійної архітектури з елементами різних стилів.
Старе місто Авіли з позаміськими церквами	Авіла	Середньовічні оборонні мури та романські храми поза містом.
Історичний центр Саламанки	Саламанка	Освітній та архітектурний центр із відомим університетом.
Монастирі Сан-Мілан-де-Юсо і Сан-Мілан-де-Сусо	Ла-Ріоха	Місце народження іспанської писемності, стародавні релігійні комплекси.

Джерело: складено автором за [31]

У центрі цієї спадщини стоїть праця такого майстра, як Антоніо Гауді, чия творчість стала візитівкою Барселони. Він один з найвідоміших людей в історії світової архітектури. Майстер перетворив архітектуру на справжнє мистецтво, яке поєднує природу, релігію, філософію та інженерію. Його стиль формує свій власний архітектурний канон, бо це унікальне авторське бачення, яке стало візитівкою Іспанії для усього світу.

Особливе місце займає нематеріальна культурна спадщина: численні місцеві свята, кулінарні традиції та ремесла. Багато з цих елементів отримали міжнародне визнання. Вони не просто зберігаються – вони живуть у повсякденному житті, передаються з покоління в покоління і є важливою складовою національної ідентичності.

Рисунок 2.5 – Найвидатніші роботи Антоніо Гауді

Джерело: складено автором за [3]

Окрім вражаючої архітектури та пам'яток, тут діють численні музеї, які охоплюють найрізноманітніші сфери – від класичного мистецтва до сучасних експериментальних виставок (табл.2.6). Іспанські музеї не лише зберігають безцінні колекції, а й виконують роль живих культурних центрів, де відбуваються лекції, майстер-класи та інтерактивні заходи, що приваблюють туристів і дослідників зі всього світу. Вони допомагають туристам глибше пізнати історію, традиції та еволюцію іспанської культури, сприяють розвитку креативних індустрій та підвищують рівень культурної грамотності населення.

Також культура Іспанії є нероздільною від художньої літератури. Одним з найбільших прикладів художньої літератури у світі є роман «Дон Кіхот Ламанчеський», що був написаний іспанцем Мігелем Сервантесом. По іншу сторону, культура Іспанії включає спорт, бо жителі країни його обожають, особливо футбол. Слід сходити на футбольний матч і відчувати яскравість атмосфери. Бої биків також популярні, хоча захисники тварин наразі активно виборюють відміну цих заходів.

Таблиця 2.6 – Основні музеї Іспанії

Назва	Місцезнаходження	Опис
Музей Прадо	Мадрид	Один із провідних музеїв класичного європейського живопису, з творами Веласкеса, Гойї, Рубенса.
Музей Гуггенхайма	Більбао	Архітектурний шедевр, музей сучасного мистецтва і скульптури.
Музей Пікассо	Барселона	Колекція робіт Пікассо, що охоплює різні періоди його творчості.
Археологічний музей Ла-Гомери	Ла-Гомера	Музей, присвячений археології та історії острова Ла-Гомера.
Музей Будинок Колумба	Ла-Пальма	Музей, присвячений історії острова та його зв'язкам з Америкою.
Музей науки і космосу	Тенеріфе	Науково-популярний музей з планетарієм та інтерактивними експозиціями.

Джерело: складено автором за [47]

В Іспанії збереглися унікальні народні традиції, такі як фламенко – це танець, що є частиною іспанської ідентичності. З часом фламенко увібрав у себе елементи різних культур, утворивши поєднання пісні, танцю і гітарної музики. У 2010 році фламенко було визнано нематеріальною культурною спадщиною людства ЮНЕСКО [51], що ще раз підкреслило його унікальність і значення не лише для Іспанії, а й для всього світу.

Таблиця 2.7 – Найпопулярніші свята та фестивалі в Іспанії

Назва	Місце проведення	Опис
Ла Томатіна	Буньйоль, Валенсія	Масова битва помідорами, що символізує єдність та відпущення емоцій у веселій формі.
Фальяс	Валенсія	Палітра гігантських фігур із пап'є-маше, що урочисто спалюються на знак весняного очищення.
Сан-Фермін	Памплони, Наварра	Захоплива традиція перегонів з биками, що супроводжується святковими парадами та концертом.
Великдень (Semana Santa)	Андалусія (особливо Севілья)	Глибоко релігійне дійство з процесіями, символами страждань і віри.
Карнавал у Санта-Крус-де-Тенеріфе	Санта-Крус, Тенеріфе	Великий карнавал, що включає різні паради, танці, співи, конкурси костюмів і вуличні гуляння.

Джерело: складено автором за [41]

Отже, культурна спадщина країни дуже велика. У списку ЮНЕСКО є 44 культурні об'єкти. Багато туристів приїжджають для перегляду основних культурних та історичних об'єктів та музеїв. Найвідоміші з них – Прадо, музей Пікассо та Музей науки. Фестивалі типу Ла Томатіна дивують туристів, але бажання стати частиною яскравого дійства все одно сильніше.

2.4 Аналіз туристичної інфраструктури Іспанії

Система об'єктів, які сприяють задоволенню основних потреб мандрівників: пересування, проживання, харчування – це інфраструктурні туристичні ресурси. Вони є основною складовою функціонування і розвитку туристичної галузі будь-якої країни.

До складу інфраструктурних ресурсів туризму зазвичай відносять транспортну систему (автомобільні дороги, аеропорти, залізниці), заклади розміщення (готелі, апартаменти, кемпінги), об'єкти громадського харчування, пункти надання медичних і туристичних послуг, а також інформаційно-комунікаційні ресурси (туристичні інформаційні центри, цифрові сервіси тощо). Якість і доступність інфраструктурних об'єктів безпосередньо впливають на туристичні потоки, рівень задоволення від подорожі та бажання туристів повернутися до тієї чи іншої країни повторно.

Інфраструктура Іспанії розвинена досить добре. В першу чергу слід наголосити про стан транспортних зв'язків на території. Там розвинені всі види транспорту: автотранспорт, залізниця, морське, авіаційне сполучення. Залежить це від місцезположення країни, наявності виходу до моря й океану, розташування столиці в центрі держави. Місцевий транспорт також працює добре.

Так як Іспанія – це морська держава, то вона оснащена великою кількістю портів (додаток А.3). Вони забезпечують полегшення логістики, швидке транспортування товарів чи пасажирів й зв'язок з островами авжеж. Головні морські порти країни: Алгекірас, Барселона, Більбао, Картахена,

Уельва, Таррагона, Валенсія, Ла-Пальма і Санта-Крус-де-Тенерифе на Канарських островах [48].

Авіаційна мережа Іспанії відзначається високим рівнем розвитку та сучасністю в Європі. Головними повітряними воротами країни є аеропорти Мадрида (Adolfo Suárez Madrid-Barajas) та Барселони (Barcelona-El Prat). Ці аеропорти обробляють найбільший пасажиропотік – понад 50 мільйонів пасажирів на рік разом, що робить їх важливими хабами для міжнародних та внутрішніх рейсів [48]. Вони обслуговують як традиційні авіакомпанії, так і численні бюджетні лінії (low-cost carriers), такі як Ryanair, Vueling, easyJet, що значно розширює можливості для туристів із різним бюджетом.

Особливою гордістю іспанської залізниці є система високошвидкісних поїздів AVE (Alta Velocidad Española), яка з'єднує головні туристичні та економічні центри країни [36].

Початок 2000-х ознаменувався для Іспанії стрімким розвитком мережі AVE, яка на сьогодні вже розкинулася на понад 3100 кілометрів високошвидкісних залізничних шляхів. Ці поїзди, що мчать зі швидкістю до 310 км/год, кардинально змінили уявлення про подорожі між великими містами. Лише уявіть: дорога з Мадрида до Барселони, яка автомобілем чи автобусом триватиме годин 7–8, на AVE займає якихось 2,5 години. Це неабияк зміцнює позиції залізниці, роблячи її серйозним конкурентом навіть для авіаперельотів, особливо коли зважити на зручність розташування вокзалів у самих центрах міст. Окрім флагманського маршруту Мадрид–Барселона, активно функціонують лінії до Валенсії, Севільї, Малаги, а також Барселона–Валенсія. Мільйони пасажирів щороку обирають саме ці напрямки, і значна частина з них – туристи, котрі цінують комфорт, швидкість, та що важливо, екологічність таких поїздок [2].

Окрім поїздів AVE, Іспанія має широку мережу приміських залізничних маршрутів, які з'єднують невеликі міста та селища з основними транспортними вузлами. Для туризму вони також часто використовуються (додаток А.4).

Для багатьох туристів автомобільний транспорт також залишається надзвичайно популярним вибором. Загальна протяжність доріг в Іспанії вражає, бо це понад 165 тисяч кілометрів, серед яких особливо виділяються сучасні автомагістралі або автобани [48].

Іспанія має багато готелів для туристів. Вони є в кожному місті і селищі. Є великі готелі і маленькі сімейні. Багато готелів зроблені в іспанському стилі. Там є сучасний комфорт. Туристи також можуть жити в кемпінгах.

Більше готелів на узбережжі Середземного моря. Там популярні Коста-Брава, Коста-Бланка і Коста-дель-Соль. В цих місцях багато курортів. Наприклад, Марбелья, Торремолінос і Бенідорм (Табл.2.8).

Канарські острови, а саме Тенеріфе, Гран-Канарія і Лансароте приваблюють туристів цілий рік. Там є великі готелі, вілли і глемпінги. На Балеарських островах – Майорка, Ібіца і Форментера – багато готелів середнього і вищого класу. Вони підходять для європейських туристів. Особливо з Німеччини і Великої Британії.

Таблиця 2.8 – Найпопулярніші готелі в Іспанії

Назва готелю	Місто/регіон	Категорія	Опис
Cap Rocat	Майорка	5 зірок	Розкішний готель у колишній фортеці з видом на море, ексклюзивний СПА комплекс
Gran Hotel Inglés	Мадрид	5 зірок	Один із найстаріших готелів Мадрида, поєднує історичний шарм і сучасний комфорт
Marbella Club Hotel	Марбелья	5 зірок	Історичний курорт з приватним пляжем, гольф-полем і СПА-центром
Hacienda San Rafael	Севілья	4 зірки	Бутик-готель у відреставрованій андалузській садибі, оточений оливковими галями
Finca Cortesin	Малага	5 зірок	Готель з гольф-полем, СПА та видом на Середземне море
Hotel Arts Barcelona	Барселона	5 зірок	Сучасний хмарочос на узбережжі з видом на море, відомий своїм мистецтвом і дизайном
Royal River Luxury Hotel	Адехе, Тенеріфе	5 зірок	Готель для дорослих гостей. Інтер'єр оформлений в сучасному стилі, створюючи атмосферу спокою та розкоші.
Hard Rock Hotel Tenerife	Коста-Адехе, Тенеріфе	5 зірок	Для тих, хто хоче яскравого досвіду, з живою музикою, комфортом і брендовим стилем

Джерело: складено автором за [39]

Було досліджено зростання вартості проживання в різних містах Іспанії, що свідчить про стабільне зростання попиту на готельні послуги там. Найвищий рівень цін традиційно фіксується в Марбельї – одному з найпрестижніших курортів середземноморського узбережжя. Водночас найбільш доступні ціни спостерігаються у Сарагосі, що свідчить про значний географічний розрив у вартості розміщення (рис.2.6).

Іспанія відома своєю смачною кухнею. Станом на 2024 рік у країні більше 250 ресторанів зі зірками Мішлен. Серед найвідоміших – Disfrutar у Барселоні, DiverXO у Мадриді, El Celler de Can Roca в Жироні і Azurmendi в Країні Басків. Ці ресторани дуже відомі у світі. Вони приваблюють багато туристів.

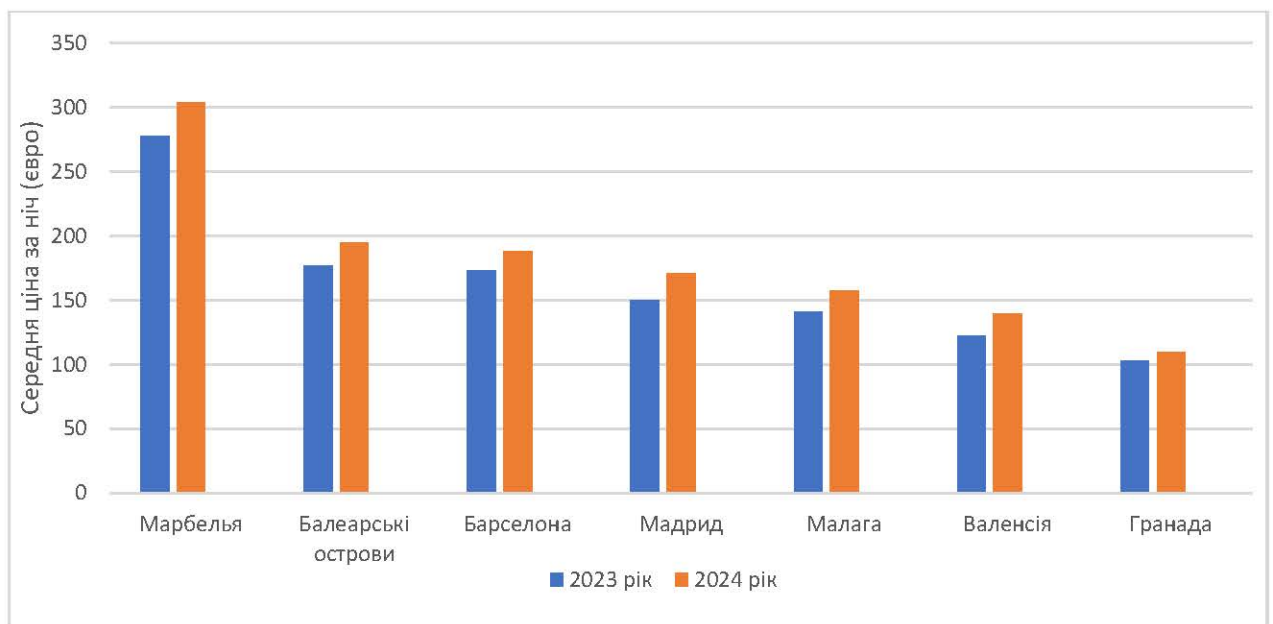

Рисунок 2.6 – Порівняння середньої вартості готелів в Іспанії

Джерело: складено автором за [7]

Іспанська ресторанна культура задовольняє як базові потреби туристів, так і формує унікальний досвід. Вона є доказом того, що національна кухня – це важливий елемент туристичної привабливості країни. Незалежно від бюджету чи гастрономічних вподобань, кожен турист знайде в Іспанії щось до

смаку. У кожному куточку Іспанії турист може знайти унікальні страви, що є гордістю конкретного регіону (рис.2.7).

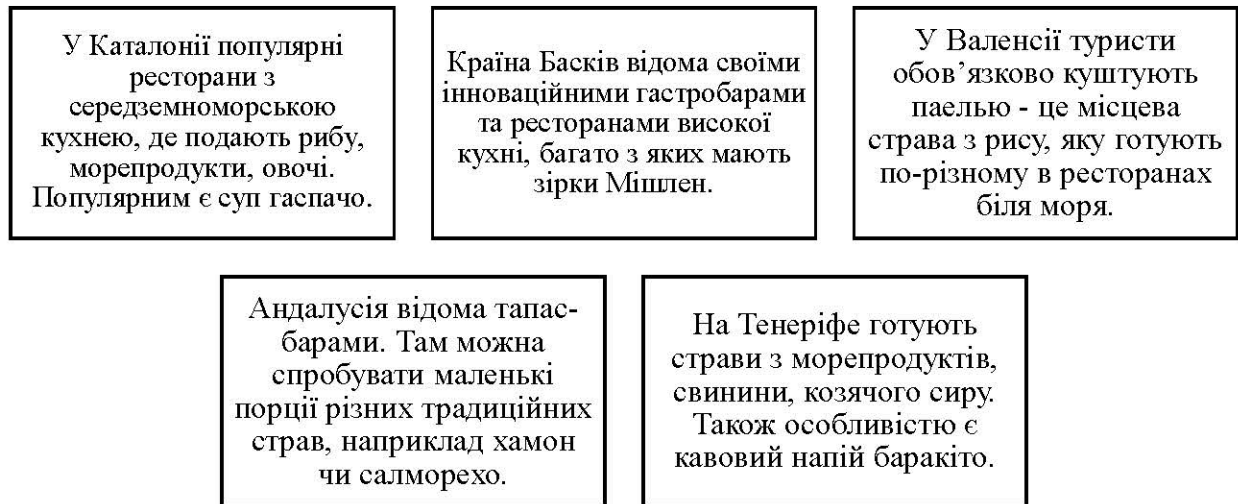

Рисунок 2.7 – Основні гастрономічні напрями районів Іспанії

Джерело: складено автором за [27]

Зірки Мішлен – це важлива оцінка для ресторанів. Вона допомагає їм стати відомими і привабливими для туристів. Цю систему винайшли у Франції на початку 1900-х років. Зараз це всесвітній стандарт якості. Ресторани отримують зірки після перевірок інспекторів, які не кажуть, що приходять, і оцінюють різні речі [15].

Зірки Мішлен присвоюються ресторанам за результатами анонімних перевірок інспекторів Мішлен, які оцінюють:

- якість інгредієнтів;
- техніку приготування страв;
- гармонійність смаків;
- стабільність якості упродовж часу;
- співвідношення ціни й якості.

Іспанія має багато готелів і ресторанів. Вони стараються робити все для туристів. Країна хоче бути кращою у туризмі. Важливо, щоб все було якісно, недорого і без шкоди для природи. Це допоможе туризму рости і далі.

Таблиця 2.9 – Найвідоміші ресторани Іспанії в 2024–2025 роках, які відзначені зірками Мішлен

Назва	Місто	Кухня	Нагороди
Disfrutar	Барселона	Сучасна / авангардна	№1 у світі за версією The World's 50 Best Restaurants 2024; 3 зірки Мішлен
Asador Etxebarri	Ачондо, Країна Басків	Гриль / деревне вогнище	№2 у світі за версією The World's 50 Best Restaurants 2024; 1 зірка Мішлен
DiverXO	Мадрид	Ф'южн / експериментальна	№4 у світі за версією The World's 50 Best Restaurants 2024; 3 зірки Мішлен
Mugaritz	Рентерія, Гіпускоа	Інноваційна / концептуальна	У топ-10 світу за версією The World's 50 Best Restaurants; 2 зірки Мішлен
Lasarte	Барселона	Висока каталонська	3 зірки Мішлен з 2016 року
Bagá	Хаен, Андалусія	Мікро-гастрономія	№4 у Європі за версією OAD 2024; 1 зірка Мішлен
Azurmendi	Ларрабецу, Країна Басків	Сучасна баскська	У топ-10 Європи за версією OAD 2024; 3 зірки Мішлен

Джерело: складено автором за [26]

Таким чином, було розглянуто основну туристичну інфраструктуру в Іспанії і підтверджено, що вона розвинена досить добре. В першу чергу слід наголосити про стан транспортних зв'язків на території. Там розвинені всі види транспорту: автошляхи, залізниці, морські та повітряні маршрути. Особливою гордістю іспанської залізниці є система високошвидкісних поїздів AVE (Alta Velocidad Española), яка з'єднує головні туристичні та економічні центри країни. Готелі і ресторани мають високий рівень обслуговування і доступність одночасно. Станом на 2024 рік, у країні нараховується понад 250 ресторанів із хоча б однією зіркою Мішлен.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

За підсумками другого розділу визначено такі основні висновки та узагальнення:

1. Встановлено, що господарство Іспанії за останні 5 років розвивається дуже стрімко і туризм позитивно цьому сприяє. Але дохід від туризму має сезонність, тому найбільші прибутки можна спостерігати в літні місяці. Найбільш популярними туристичними напрямками в Іспанії залишається пляжний та гастрономічний туризм, а також карнавальний відпочинок.

2. Розглянуто природні ресурси Іспанії, які дозволяють розвивати різні види туризму. У горах люди займаються лижами й альпінізмом. На узбережжі – відпочивають на пляжах. У південних регіонах популярний екотуризм. Найкраща погода для відпочинку – біля Середземного моря. В Іспанії є багато красивих природних місць. Деякі з них охороняються ЮНЕСКО.

3. Проаналізовано, що культурна спадщина країни дуже велика. У списку ЮНЕСКО є 44 культурні об'єкти. Багато туристів приїжджають для перегляду основних культурних та історичних об'єктів та музеїв. Найвідоміші з них – Прадо, музей Пікассо та музей науки.

4. Було розглянуто основну туристичну інфраструктуру в Іспанії і підтверджено, що вона розвинена досить добре. В першу чергу слід наголосити про стан транспортних зв'язків на території. Там розвинені всі види транспорту: автошляхи, залізниці, морські та повітряні маршрути. Особливою гордістю іспанської залізниці є система високошвидкісних поїздів AVE (Alta Velocidad Española), яка з'єднує головні туристичні та економічні центри країни. Готелі і ресторани мають високий рівень обслуговування і доступність одночасно. Станом на 2024 рік, у країні нараховується понад 250 ресторанів із хоча б однією зіркою Мішлен.

РОЗДІЛ 3

ІННОВАЦІЙНИЙ АВТОРСЬКИЙ ТУР ДО ІСПАНІЇ ДЛЯ ВІДВІДУВАЧІВ З ДНІПРА

3.1 Методика розробки туру

Туристичний продукт – це комплекс послуг, об'єднаних у єдину пропозицію, яка задовольняє потреби споживача в подорожі, відпочинку чи пізнанні. Включає маршрут, проживання, харчування, транспорт, екскурсійне обслуговування та інші елементи, що формують цілісний туристичний досвід.

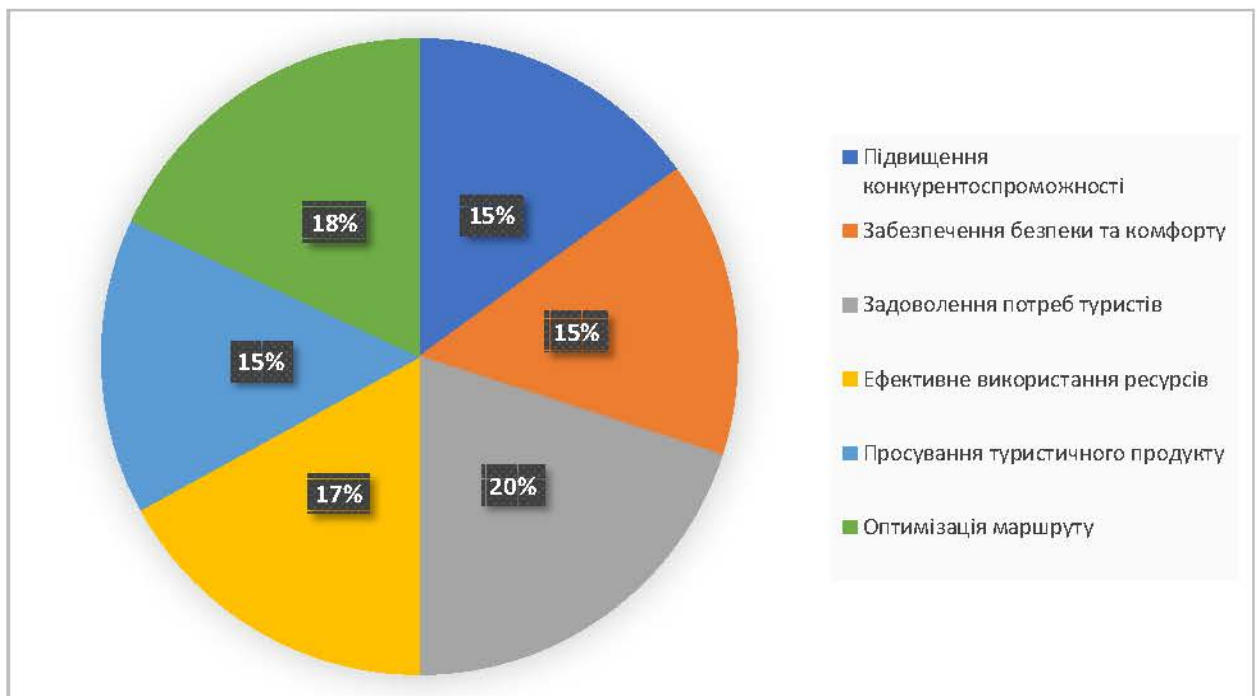

Рисунок 3.1 – Основні цілі розробки туру

Джерело: складено автором за [21]

Від правильно поставлених цілей залежить, чи сподобається тур туристам. Тому треба чітко розуміти його мету перед початком розробки. Якщо завдання чіткі, легше все спланувати. Також важливо враховувати сезон, місцеві традиції та конкуренцію. Це допомагає зробити тур привабливим, безпечним і зручним. Добре продуманий тур має чітку структуру. Його легше продавати і реалізовувати.

Таблиця 3.1 – Основні завдання під час розробки туру

Завдання	Короткий опис
Визначення цілей туру	Формулювання основної мети: відпочинок, пізнання, лікування, бізнес тощо
Аналіз цільової аудиторії	Дослідження потреб, інтересів, віку, бюджету та очікувань майбутніх туристів
Розробка маршруту	Вибір цікавих і логістично зручних об'єктів для включення в тур
Вибір партнерів і постачальників послуг	Співпраця з надійними перевізниками, готелями, ресторанами, екскурсводами
Розрахунок собівартості і ціни туру	Визначення економічної доцільності туру та остаточної вартості для споживача
Організація логістики	Планування транспорту, розміщення, часу на переїзди та відпочинок
Розробка програми туру	Складання детального розкладу подій і заходів для кожного дня туру
Оцінка ризиків і забезпечення безпеки	Аналіз можливих загроз, медичне страхування, інструктаж учасників
Правове оформлення	Підготовка договорів, отримання дозволів, дотримання законодавства
Просування та продаж туру	Розробка маркетингової стратегії, підготовка рекламних матеріалів, робота з клієнтами

Джерело: складено автором за [21]

Після визначення основних завдань, які стоять перед туроператором при створенні туристичного продукту, логічним продовженням є поетапна реалізація цих завдань у рамках цілісного процесу розробки туру. Варто зазначити, що кожне завдання реалізується не ізольовано, а в тісному взаємозв'язку з іншими елементами.

Кожен етап має свої завдання. Вони допомагають досягти мети туру. У таблиці 3.2 показано всі етапи створення туру. Кожен з них важливий.

Аналіз проблеми і мети створення туру, детальний розрахунок відвідуваних об'єктів, детальна вартість і після туровий аналіз складають основні завдання під час розробки туру. Вони всі працюють в комплексі і не можуть існувати окремо.

Таблиця 3.2 – Основні етапи створення туру

Етап створення туру	Зміст етапу та основні завдання
Попередній аналіз та планування	Визначення мети туру (пізнавальний, екологічний, лікувальний тощо) Вивчення ринку туристичних послуг Аналіз конкурентів і потенційної аудиторії Формування концепції туру
Розробка маршруту	Вибір привабливих туристичних об'єктів Побудова логістично зручного маршруту Оцінка привабливості та безпечності локацій
Підбір партнерів та постачальників	Встановлення контактів з готелями, ресторанами, перевізниками Укладання договорів співпраці Узгодження умов надання послуг
Складання програми туру	Створення щоденного розкладу Включення екскурсій, дозвілля, харчування Врахування потреб різних категорій туристів
Розрахунок бюджету та ціноутворення	Оцінка витрат на всі складові туру Визначення рентабельності Формування остаточної вартості для споживача
Оформлення та узгодження документів	Оформлення договорів з клієнтами Підготовка маршрутних листів, страхових документів Узгодження програми з усіма сторонами
Просування туру	Розробка рекламної кампанії Використання інтернет-маркетингу, соцмереж, туристичних платформ Робота з агентствами та турагентами
Реалізація туру	Організація подорожі відповідно до плану Супровід групи (за потреби) Вирішення поточних питань під час туру
Післятуровий аналіз	Збір відгуків туристів Аналіз недоліків та позитивних моментів Внесення корективів до майбутніх турів

Джерело: складено автором за [21]

Тури бувають різні. Вони відрізняються за метою, тривалістю, кількістю людей, маршрутом і рівнем комфорту. Є тури для відпочинку, для навчання, для лікування або просто для огляду визначних місць. Одні тури тривають один день, інші – кілька тижнів. Іноді туристи їдуть самі, іноді – у групі. Одні хочуть комфорт і п'ятизірковий готель, інші – прості умови і багато пригод. Правильний вибір виду туру є важливим етапом, щоб задовольнити своїх туристів (рис.3.2).

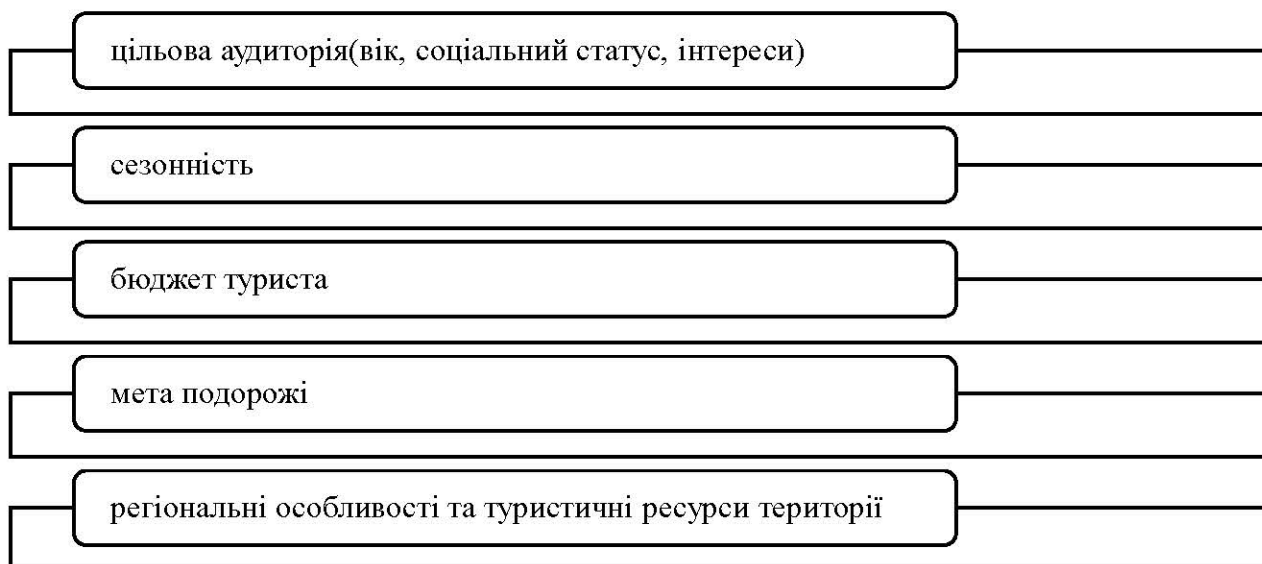

Рисунок 3.2 – Критерії для підбору виду туру

Джерело: складено автором за [21]

Після вибору виду туру починається наступний етап планування – підбір туристичних об’єктів. Саме вони роблять тур цікавим і незабутнім. Але обирати треба не тільки те, що гарне. Об’єкти мають бути зручні для логістики, безпечні, не дуже далеко один від одного. Вони повинні підходити до теми туру. Наприклад, у гастротурі потрібні ресторани і виноробні, а не замки і церкви.

Таблиця 3.3 – Основні критерії підбору туристичних об’єктів

Критерій	Пояснення
Історична цінність	Наявність культурної чи історичної спадщини, архітектурних пам’яток
Доступність	Зручність під’їзду, стан доріг, наявність транспортної розв’язки
Популярність	Відомість серед туристів, відгуки, наявність в рейтингах
Автентичність	Збереження локального колориту, унікальність, відсутність надмірної комерціалізації
Безпека	Відповідність санітарним, соціальним і екологічним нормам
Інфраструктура	Наявність місць для паркування, туалетів, кафе, навігації

Джерело: складено автором за [21]

Успішна інтеграція туристичних об’єктів у маршрут потребує тісної співпраці з низкою партнерів:

- місцеві органи влади – узгодження маршрутів, безпекових питань, дозвільна документація;
- гіді та екскурсоводи – забезпечення високоякісного супроводу, адаптованого до групи;
- перевізники – організація трансферу відповідно до графіка туру;
- готелі та хостели – розміщення туристів поблизу ключових об'єктів для зручності.

Таблиця 3.4 – Порівняння традиційного планування подорожі та ІТ-рішення

Критерій	Традиційний підхід	ІТ-рішення
Ознайомлення з локацією	Через брошури, фото, розповіді	Віртуальні тури, 360°огляди, інтерактивні карти
Побудова маршруту	Самостійно або через агента	Автоматизовані сервіси (Google Maps, маршрутні CRM)
Бронювання	Вручну або телефоном	Онлайн-бронювання за декілька кліків
Емоційна зацікавленість	Обмежена	Вища завдяки попередньому «зануренню» через віртуальні тури
Доступ до відгуків та рейтингу	Обмежений	Негайний доступ через онлайн-платформи
Вартість планування	Часто включає послуги посередника	Менші витрати завдяки самостійній організації

Джерело: складено автором за [53]

Для зручності роботи туроператори користуються спеціальними системами. CRM-сервіси, як-от Tourwriter чи Rezdy, дозволяють зберігати дані про клієнтів, бронювання, платежі. Це пришвидшує роботу і знижує ризик помилок.

Багато туристів самі бронюють готелі на сайтах Booking або Airbnb. Там можна обрати житло, побачити фото і прочитати відгуки. Це дуже зручно. Компанії також використовують соцмережі. Через Instagram чи Facebook вони розповідають про тури, викладають фото з подорожей і спілкуються з підписниками. Це допомагає залучити нових клієнтів. Такі інструменти роблять подорожі простішими. Туристам легше обирати, бронювати і отримувати всю потрібну інформацію.

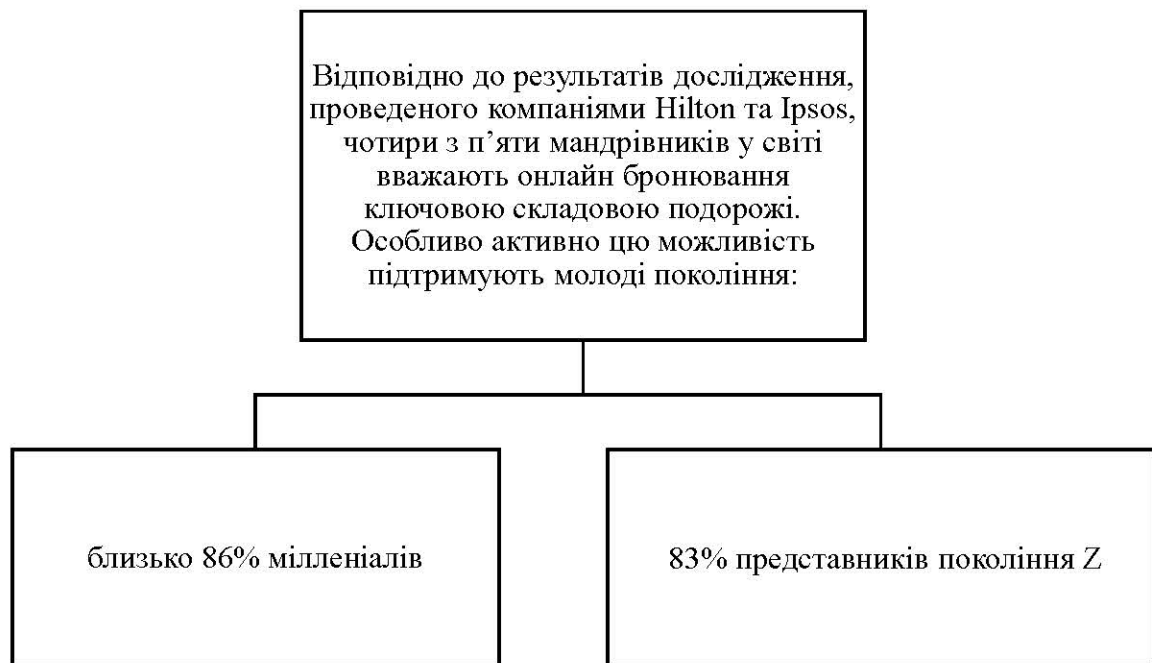

Рисунок 3.3 – Результати дослідження щодо переваги цифрових інструментів у молоді

Джерело: складено автором за [44]

Отже, методика розробки туру повинна мати чіткість виконання поставлених задач. Спочатку йде етап формулювання основної мети: відпочинок, пізнання, лікування, бізнес тощо. Вибір цікавих і логістично зручних об'єктів для включення в тур і визначення економічної доцільності туру та остаточної вартості для споживача також є основою завдань в розробці.

3.2 Розробка туру «Острів мрій: неймовірні пляжі Тенеріфе» для туристів з Дніпра

Найпопулярніші пляжі є на узбережжі Коста-Брава, Коста-Бланка, Коста-дель-Соль, а також на Балеарських і Канарських островах. Кожен регіон має свої особливості. Наприклад, на Майорці є гарні бухти, а на Тенеріфе – чорний пісок і океан [25].

Але для розробки цього туру було обрано острів Тенеріфе і найпопулярніші пляжі на ньому. Вони всі відрізняються між собою і

відвідування кожного з них дозволить побачити різноманітність природних ресурсів на Тенеріфе.

Таблиця 3.5 – Програма туру «Острів мрій: неймовірні пляжі Тенеріфе»

День туру	Програма туру
День 1	Виїзд групи з Дніпра потягом 032П Дніпро-Перемишль о 23.04
День 2	Прибуття групи до Польщі, місто Перемишль о 15.17, проходження паспортного контролю. Автобус до Катовіце о 17.00. Прибуття о 22.05, пізніше заселення в готель (наприклад Hostel Gwarek).
День 3	Сніданок. Вільний час для прогулянки містом. Літак Катовіце-Тенеріфе Південний о 13.05. Прибуття о 17.55. Заселення в готель (наприклад Paraiso del Encanto).
День 4	Сніданок. Поїздка на Playa de Las Américas. Обід в закладах в цьому районі. Пляжна вечірка з дискотекою ввечері. Повернення до готелю до 00.00
День 5	Сніданок. Поїздка на Playa de Los Cristianos. Обідній пікнік на пляжі. Вечірній шопінг. Повернення до готелю до 21.00
День 6	Сніданок. Поїздка до Playa Abama. Обід в закладі на території. Повернення до готелю до 18.00. Вільний час.
День 7	Сніданок. Екскурсія до Національного парку Тейде. Виїзд до міста Санта-Круз. Вільний час в місті з можливістю шопінгу в Centro Comercial Meridiano. Повернення в готель до 20.00
День 8	Сніданок. Поїздка на пляж Playa El Beril. Вільний час. Повернення до готелю до 20.00
День 9	Сніданок. Пізніше виселення з готелю. Літак Тенеріфе – Катовіце о 17.00. Прибуття о 23.10.
День 10	Автобус Катовіце – Львів о 00.20. Прибуття у Львів о 10.30. Вільний час для прогулянки містом. Потяг 61 Львів – Дніпро о 17.38.
День 11	Прибуття до Дніпра об 11.10.

Джерело: складено автором

Маршрут туру – Дніпро–Перемишль–Катовіце–Тенеріфе. Програма туру представлена в таблиці 3.5.

Було розроблено тур для туристів з Дніпра, що має назву «Острів мрій: неймовірні пляжі Тенеріфе». Тривалість туру складає 11 днів (додаток Б.1).

Цільова аудиторія розробленого туру включає молодь 18–30 років, сімейні пари без дітей, інші туристи 35–50 років. Основна мотивація до покупки цього туру є бажання отримати гарні фото, адже природа та пляжі на Тенеріфе неймовірно гарні і фотогенічні.

План туру розроблено таким чином, щоб максимально поєднати активний відпочинок із комфортом, пляжне дозвілля з культурними

враженнями. Кожен день має свою родзинку – від релаксу на найвідоміших пляжах Тенеріфе до захопливої екскурсії до вулкана Тейде та прогулянок у центрі Санта-Круз. Додатковим плюсом даного туру буде врахування всіх витрат до вартості, включаючи переліт в обидві сторони (табл.3.6).

Додатково оплачується харчування, окрім сніданків в готелях (за наявності), будь-які покупки на шопінгу на Тенеріфе, сувеніри, страхування.

Таблиця 3.6 – аспекти, що включені у вартість туру «Острів мрій: неймовірні пляжі Тенеріфе»

Категорія витрат	Деталі
Пройзд	Потяг Дніпро–Перемишль, автобус Перемишль–Катовіце, авіапереліт Катовіце–Тенеріфе–Катовіце, автобус Катовіце–Львів, потяг Львів–Дніпро
Проживання	Ночівля в готелях/хостелах (наприклад, Hostel Gwarek у Катовіце, Paraiso del Encanto на Тенеріфе)
Трансфер по програмі	Оренда автобуса на Тенеріфе на весь період туру
Розважальна програма	Пляжна вечірка з дискотекою, пікнік, екскурсія в Національний парк Тейде
Супровід	Супровід групи українським керівником/організатором протягом усієї подорожі

Джерело: складено автором

Додатково оплачується харчування, окрім сніданків в готелях (за наявності), будь-які покупки на шопінгу на Тенеріфе, сувеніри, страхування.

При виборі локацій для туру важливо враховувати кілька факторів (рис.3.4). Усі місця, які заплановано відвідати, мають привабливу атмосферу і ідеально підходять для гарних фотокарток з острова. І плюс на пляжах в Іспанії часто є всі зручності: душ, туалети, лежаки, працюють рятувальники. Є місця, де піклуються про людей з обмеженими можливостями, дерев'яні доріжки до води (додаток Б.2).

Крім того, пляжі Тенеріфе – це не тільки красиві пейзажі. Це осередки активності і культури. Впродовж року вони проводять численні фестивалі та заходи, які показують місцеві традиції та гастрономію. Залучення до цього культурного досвіду дає дозвіл відвідувачам поглибити своє розуміння спадщини Канарських островів.

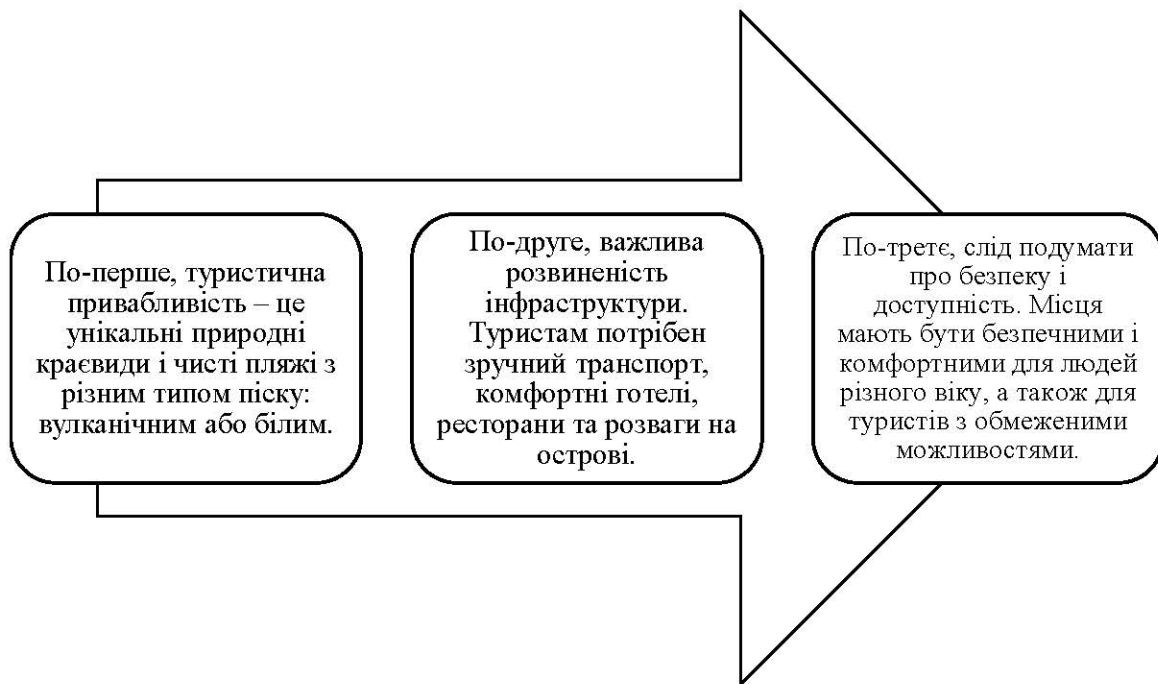

Рисунок 3.4 – Фактори, що впливають на вибір об’єктів для відвідування на Тенеріфе в турі «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе»

Джерело: складено автором

Для просування туру на Тенеріфе найбільш ефективним каналом буде Instagram, оскільки саме ця платформа є улюбленою серед цільової аудиторії туру.

Instagram дозволяє показати привабливість туру через:

- фото мальовничих пляжів (наприклад, Playa de Las Americas чи Abama);
- відео з вечірок біля океану;
- короткі ролики з екскурсій до вулкану Тейде;
- сторіс з атмосфери подорожі: ранкова кава в готелі, заходи сонця, живі концерти.

Також інші додаткові інтернет платформи можуть стати корисними для залучення нових клієнтів. Це ютуб реклама, телеграм пабліки, фейсбук, тощо. Запрошення відомих блогерів в тури для подальшої реклами теж може допомогти залучити аудиторію.

Playa de Las Américas. Один із найпопулярніших курортних пляжів на Тенеріфе. Тут завжди активна атмосфера: музика, бари, серфінг, пляжні вечірки. Ідеальне місце для молоді, яка шукає драйву й нових знайомств.	Playa de Los Cristianos. Трохи спокійніше, ніж Лас Америкас, але не менш чарівне місце. Піщаний берег, плавний захід в океан й чудові умови для купання роблять його ідеальним для відпочинку з друзями або романтичних пар.
Playa Abama. Захований, затишний пляж біля розкішного готелю Ritz-Carlton. Чистий пісок, прозора вода, менше людей - це місце для тих, хто хоче відчувати спокій і трохи «люксу». Вхід до пляжу відбувається наскальними сходами і є можливість побачити неймовірний вид на океан і пляж зверху.	Playa El Beril. Атмосфера повного релаксу: м'який пісок, невеликі хвилі, поруч кілька кафе з терасами. Добре підходить для завершення активного туру - щоб просто розслабитись, погрітись на сонці й зловити останні спокійні моменти. Чорний вулканічний пісок справить гарне враження і вийдуть чудові фото.
Національний парк Тейде. Серце острова - вулкан Тейде, найвища точка Іспанії. Краєвиди тут - наче з іншої планети. Обов'язкове місце для фото і для тих, хто хоче відчувати, що таке справжній острів-вулкан.	Санта-Круз-де-Тенеріфе. Столиця острова з атмосферними вуличками, сучасними торговими центрами й затишними кав'ярнями. Ідеальне місце, щоб придбати сувеніри, посидіти в тіні пальм або відчувати місцевий ритм життя.

Рисунок 3.5 – Опис основних запланованих місць відпочинку в турі «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе»

Джерело: складено автором за [25]

Основні переваги туру (рис.3.5):

- програма включає відвідування різних пляжів – від молодіжного Лас-Америкас до престижного Абама;
- учасники живуть не просто в готелі, а в атмосферному місці з іспанським стилем;
- вечірки, пікніки, шопінг і не звичайні екскурсії, а можливість відчувати життя острова;
- маршрут зроблений так, щоб було багато яскравих фото для соцмереж – пляжі, краєвиди, кафе.

Таблиця 3.7 – Розрахунок собівартості туру на одну людину

Стаття витрат	Кількість	Загальна сума(грн)
Потяг Дніпро – Перемишль 1	1	3040
Автобус Перемишль – Катовіце	1	500
Ніч в готелі в Катовіце	1 ніч	2000
Авіаквиток Катовіце – Тенеріфе – Катовіце	2 (в дві сторони)	8200
Проживання на Тенеріфе	6 ночей	20 000
Оренда автобуса	6 днів	2000
Гід	11 днів	5625
Пікнік	1	600
Загальна сума		42000

Джерело: складено автором за [33, 40]

Тобто загальна собівартість туру «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе» буде орієнтовно 42000грн або 930 євро з людини. Тур розраховано на 8 осіб. Вартість туру на 8 людей складатиме 336 000грн або 7470 євро.

Отже, було розроблено тур «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе», який створено для туристів із міста Дніпро. Це пляжний тур із акцентом на активний відпочинок, природну красу та зручну логістику. Цільовою аудиторією є молодь 18–30 років, сімейні пари без дітей, туристи віком 35–50 років. Маршрут: Дніпро – Перемишль – Катовіце – Тенеріфе – Катовіце – Львів – Дніпро. Тривалість туру – 11 днів. Це буде пляжний тур, який охоплює основні цікаві пляжі на Тенеріфе і дозволяє туристам порівняти білі піщані й вулканічні піски, різну організацію відпочинку на пляжі та все ж таки різний океан в кожному куточку. Собівартість такого туру на одну людину становить 42000грн.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

За підсумками третього розділу було зроблено такі узагальнення:

1. Встановлено, що методика розробки туру повинна мати чіткість виконання поставлених задач. Спочатку йде етап формулювання основної мети: відпочинок, пізнання, лікування, бізнес тощо. Вибір цікавих і логістично

зручних об'єктів для включення в тур і визначення економічної доцільності туру та остаточної вартості для споживача також є основою завдань в розробці.

2. Розроблено тур «Острів мрій: неймовірні пляжі Тенеріфе», який створено для туристів із міста Дніпро. Це пляжний тур із акцентом на активний відпочинок, природну красу та зручну логістику. Цільовою аудиторією є молодь 18–30 років, сімейні пари без дітей, туристи віком 35–50 років. Маршрут: Дніпро – Перемишль – Катовіце – Тенеріфе – Катовіце – Львів – Дніпро. Тривалість туру – 11 днів. Це буде пляжний тур, який охоплює основні цікаві пляжі на Тенеріфе і дозволяє туристам порівняти білі піщані й вулканічні піски, різну організацію відпочинку на пляжі та все ж таки різний океан в кожному куточку. Собівартість такого туру на одну людину становить 42000 грн.

ВИСНОВКИ

Зважаючи на виконані завдання, можна стверджувати, що мети роботи досягнуто. Основні висновки такі:

1. Досліджено туристично-рекреаційні ресурси Іспанії як фундамент розвитку туристичної галузі. З'ясовано, що поняття «туристично-рекреаційний потенціал» є багатограним. Аналіз наукових джерел показав, що більшість дослідників трактують його як сукупність природних, культурних та соціально-економічних ресурсів, придатних для формування туристичного продукту (Ткаченко, Соколова; Шабаліна; Коваль та ін.). Туристичний потенціал – це багатоаспектне поняття, що включає і ресурси, і інфраструктуру, і соціальні передумови розвитку туризму. Також було вивчено критерії оцінювання та методика дослідження туристично-рекреаційного потенціалу. Ці методи дослідження допомагають не лише охарактеризувати наявні ресурси, а й показати можливості для їх розвитку.

2. Охарактеризовано природні ресурси Іспанії. Вони є різноманітними на цій території, адже країна знаходиться на материках і островах, а отже клімат і рослинність різняться в залежності від регіону. Завдяки цьому країна може пропонувати різні види туризму, зокрема пляжний, спортивний, культурний тощо. Далі було проаналізовано історико-культурні туристично-рекреаційні ресурси, що включають архітектурні пам'ятки, історичні місця та нематеріальну складову. Великий відсоток організованого туризму складається з екскурсійних турів для перегляду саме пам'яток. Досліджено, що інфраструктура Іспанії теж виділяється діджиталізацією та розвитком. Гарантований комфорт транспорту, проживання та харчування на відпочинку для всіх класів туристів.

3. Проаналізована методика розробки турів і доведено, що розробка туристичного продукту – це покроковий процес. Першими важливими етапами є аналіз цілей і завдань для подальшої розробки. Також визначення цільової аудиторії значно впливає на розвиток роботи. Далі слід ретельно

підбирати вид туру і основні об'єкти для перегляду під час подорожі. Варто пам'ятати про логістику створеного маршруту, адже це одна зі складових, які мають найбільшу вагу в підборі турів. Сучасні інформаційні технології спрощують планування, бронювання і комунікацію, а також допомагають залучити більше туристів. За допомогою різних інтернет джерел і додатків можна заохочувати молодих людей звертатися до туристичних агентств, а не витрачати час на самостійне планування відпочинку.

4. Розроблено тур «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе». Він є комплексною пропозицією, що поєднує пляжний відпочинок з активними та культурними заходами, орієнтованою на туристів з Дніпра. Тур розрахований на молодь і дорослих туристів. Фінансовий розрахунок показує конкурентоспроможність пропозиції з урахуванням усіх основних витрат на транспорт, проживання, супровід і розважальну програму. Вартість туру адекватна якості послуг і різноманіттю програми. Таким чином, тур «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе» має всі передумови стати популярним серед туристів з Дніпра, які шукають поєднання пляжного відпочинку, активного дозвілля та культурного занурення в атмосферу Канарських островів.

Можна зазначити, що робота була корисною, оскільки дає практичні навички розробки туристичного продукту з урахуванням запитів цільової аудиторії та ретельним плануванням комплексних турів з урахуванням логістики, бюджету і маркетингових аспектів. Це сприяє формуванню професійної компетентності у сфері організації туристичних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. SWOT-аналіз. URL: <https://osvita.ua/vnz/add-education/glossary/9635/>
2. Автомобільні шляхи в Іспанії. URL: <https://tripmydream.ua/spain/roadtrip>
3. Антоніо Гауді. URL: <https://www.wikiart.org/uk/antonio-gaudi>
4. Біографія О.О.Бейдик. URL: <https://scholar.google.com/citations?user=ysHh6xgAAAAJ&hl=en>
5. Біографія О.О. Любіцевої. URL: <https://geo.knu.ua/fakultet/pidrozdily/kafedry/kafedra-krayinoznavstva-ta-turyzmu/vykkladachi-kafedry-krayinoznavstva-ta-turyzmu/lyubiczeva-olga-oleksandrivna/>
6. Бобов Р.В. Ще один курорт в Іспанії запроваджує туристичний податок з нового року. *Закон і бізнес*. 2024. 26 груд. С.1.
7. Вартість готелів в Іспанії. URL: <https://www.cushmanwakefield.com/en/spain/news/2025/02/spain-hotel-revpar-2024-record>
8. Гаврилишина Н. А. Туризм в Україні. Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96
9. Гіпсометрична карта Іспанії. URL: <https://surl.li/tpfopp>
10. Головні факти про Іспанію. URL: <https://alf.ua/countries/ispaniia>
11. Грабар М.В. Методи оцінки потенціалу туристично-рекреаційної галузі регіону. *Моделювання регіональної економіки*. 2014. С. 445–455.
12. Доходи Іспанії. ВВП. URL: <https://tradingeconomics.com/spain/gdp>
13. Закон України «Про туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Залізниця Іспанії. URL: <https://ua.aroundtravels.com/articles-about-spain/iron-road-spain-map-website-photo.html>

15. Зірки Мішлен. URL: <https://mc.today/uk/shho-take-zirki-mishlen/>
16. Іспанія. URL: https://euroworld.at.ua/publ/evropejskij_sojuz/krajini_es/ispanija/1-1-054?utm_source
17. Карта іспанських портів. URL: <https://www.slideserve.com/tansy/unidad-9-las-actividades-terciarias-en-europa-y-espa-a>
18. Карта кліматичних районів Іспанії. URL: <https://surl.li/mjcbbs>
19. Клімат Іспанії. URL: <http://www.geograf.com.ua/spain/520-spain-prp-climate>
20. Коваль П.Ф., Алешугіна Н.О., Андрєєва Г.П. та ін. В'їзний туризм: навчальний посібник. Ніжин: В-во Лук'яненко В.В., 2010. 304 с.
21. Любіцева О.О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2003. 104 с.
22. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). К.: Альтерпрес, 2002. 436 с.
23. Найкращі пляжі Іспанії. URL: <https://omore.city/articles/342613/najkraschi-plyazhi-ispanii-na-2024-rik-zaversiyeyu-national-geographic>
24. Найпопулярніші види туризму в Іспанії. URL: <https://www.epochtimes.com.ua/world/society/naypopulyarnishi-vidi-turizmu-v-ispaniyi-114377.html>
25. Найпопулярніші пляжі Іспанії. URL: https://eltour.travel/uk/articles/30_luchshih_plyazhej_ispanii
26. Найпопулярніші ресторани Іспанії. URL: https://cadenaser.com/andalucia/2025/05/20/bardal-de-ronda-y-kaleja-de-malaga-entre-los-mejores-150-restaurantes-de-europa-ser-malaga/?utm_source
27. Національна кухня Іспанії. URL: <https://www.pilgrim.lviv.ua/blog/nacional-na-kuhnya-ispaniyi-sho-sprobuвати-i-kudi-shoditi>

28. Національний парк Доньяна. URL:
<https://www.spain.info/es/naturaleza/parque-nacional-donana/>
29. Національний парк Ордеса-і-Монте-Пердідо. URL:
<https://www.spain.info/es/naturaleza/parque-nacional-ordesa-monte-perdido/>
30. Ночі, проведені іноземними гостями в ЄС. URL:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics#Nights_spent_by_international_guests_in_the_EU:_Spain_on_top
31. Об'єкти, внесені до всесвітньої спадщини. URL:
<https://whc.unesco.org/en/statesparties/es>
32. Опис річок в Іспанії. URL: https://escuelapce.com/en/los-rios-de-espana/?utm_source
33. Оренда авто на Тенеріфе. Букінг. URL: <https://salo.li/d68c862>
34. Основні види туризму та їх характеристика. URL:
<https://tourkazka.com/osnovni-vydy-turyzmu-ta-yikh-kharakterystyka/>
35. Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09#Text>
36. Потяги AVE в Іспанії. URL: <https://www.barcelona-tourist-guide.com/uk/transport/stantsii/stantsiia-sants/ave-barcelona-sants.html>
37. Природний парк Монтанья Палентіна. URL:
<https://www.spain.info/en/nature/fuentes-carrionas-fuente-cobre-montana-palentina-natural-park/>
38. Прогнози погоди в Іспанії. URL: <https://www.holiday-weather.com/country/spain/>
39. Рейтинг найкращих готелів в Іспанії, які обирають українці URL:
<https://joinuplviv.com/reytynh-hotelv-ispaniyi/>
40. Розклад руху пасажирських потягів. URL:
https://uz.gov.ua/passengers/timetable/?from_station=22700&to_station=2156&by_route=1

41. Свята та фестивалі в Іспанії. URL: <https://priority-school.com/ua/yaki-v-ispaniyi-svyata/>
42. Скутар Т. Історико-культурні туристичні ресурси як основа розвитку пізнавального туризму в Чернівецькій області. *Буковинський вісник*. 2016. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/naukova-dumka/727/>
43. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Навчальний посібник. Ніжин : Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
44. Статистика та факти віртуальних турів. URL: https://www.coolest-gadgets.com/virtual-tour-statistics/?utm_source
45. Температура води в Іспанії. URL: <https://seatemperature.info/june/spain-water-temperature.html>
46. Ткаченко Т.І., Соколова К.О. Теоретичні аспекти формування туристичного потенціалу підприємств. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Економіка»*. 2011. Вип.1. С.107–112.
47. Топ–10 музеїв Іспанії. URL: <https://mxm.com.ua/blog/turyzm/top-10-muzeviv-ispaniyi/>
48. Транспорт в Іспанії. URL: <http://www.geograf.com.ua/spain/529-spain-transport>
49. Туристичні потоки Іспанії. URL: <https://risel.com.ua/blog/novosti/novyj-rekord-ispaniya-prinyala-94-milliona-inostrannyh-turistov-v-2024-godu/>
50. Туристичні щомісячні доходи Іспанії за 2024 рік. URL: <https://tradingeconomics.com/spain/tourism-revenues>
51. Фламенко. URL: <https://ich.unesco.org/en/RL/flamenco-00363>
52. Ходико Д. І. Формування бальної оцінки рекреаційного потенціалу територій. *Регіональна економіка*. 2015. С.81–89.
53. Цінність інвестування в досвід онлайн-мандрівників. URL: <https://www.hotelnewsresource.com/article133399.html>

ДОДАТКИ

Додаток А

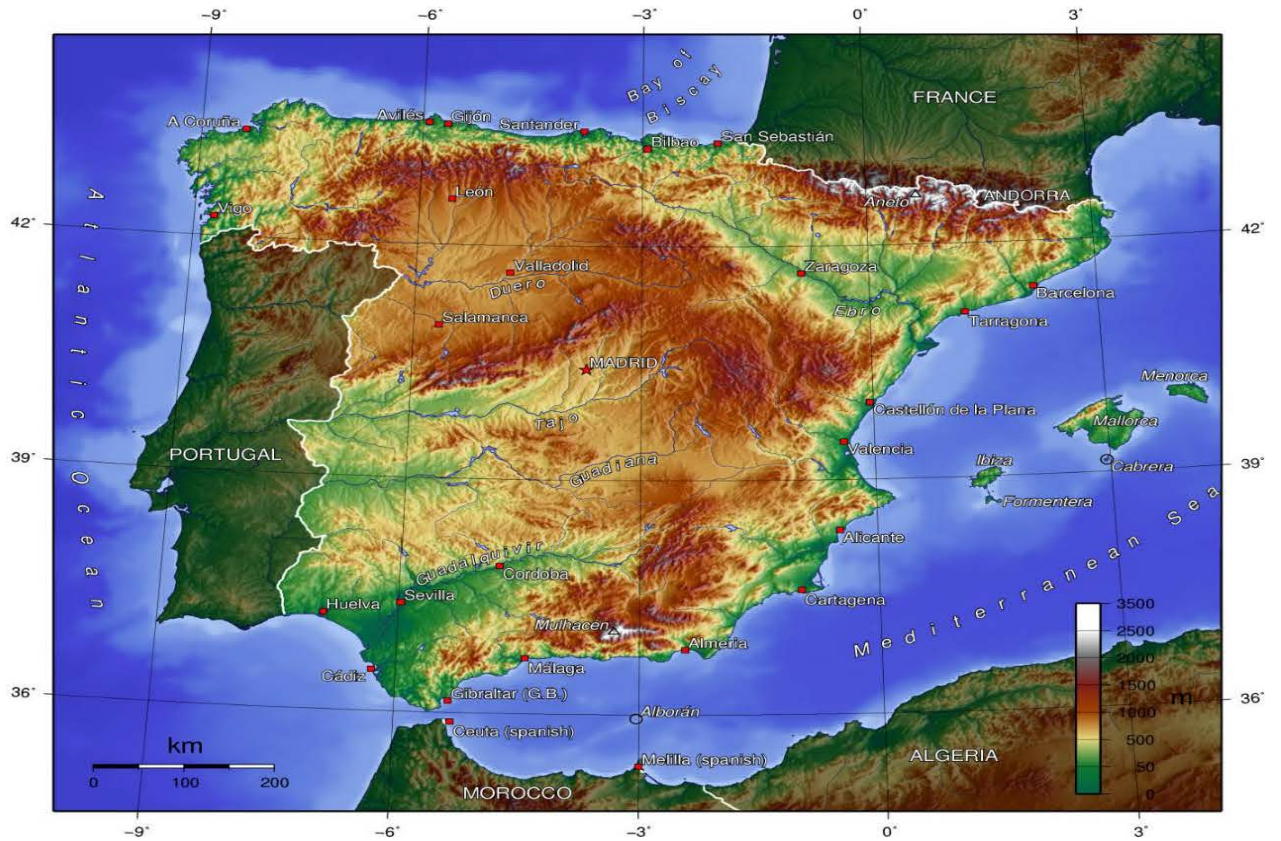

Рисунок А.1 – Рельєф Іспанії

Джерело: [7]

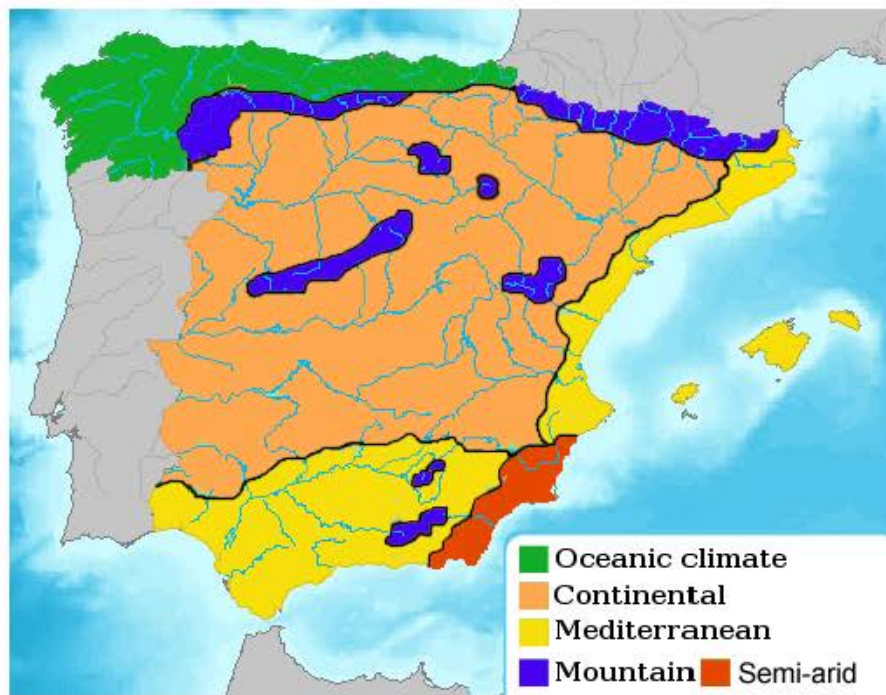

Рисунок А.2 – Кліматичні регіони Іспанії

Джерело: [18]

Рисунок А.3 – Карта іспанських портів

Джерело: [17]

Рисунок А.4 – Схема залізниць Іспанії

Джерело: [12]

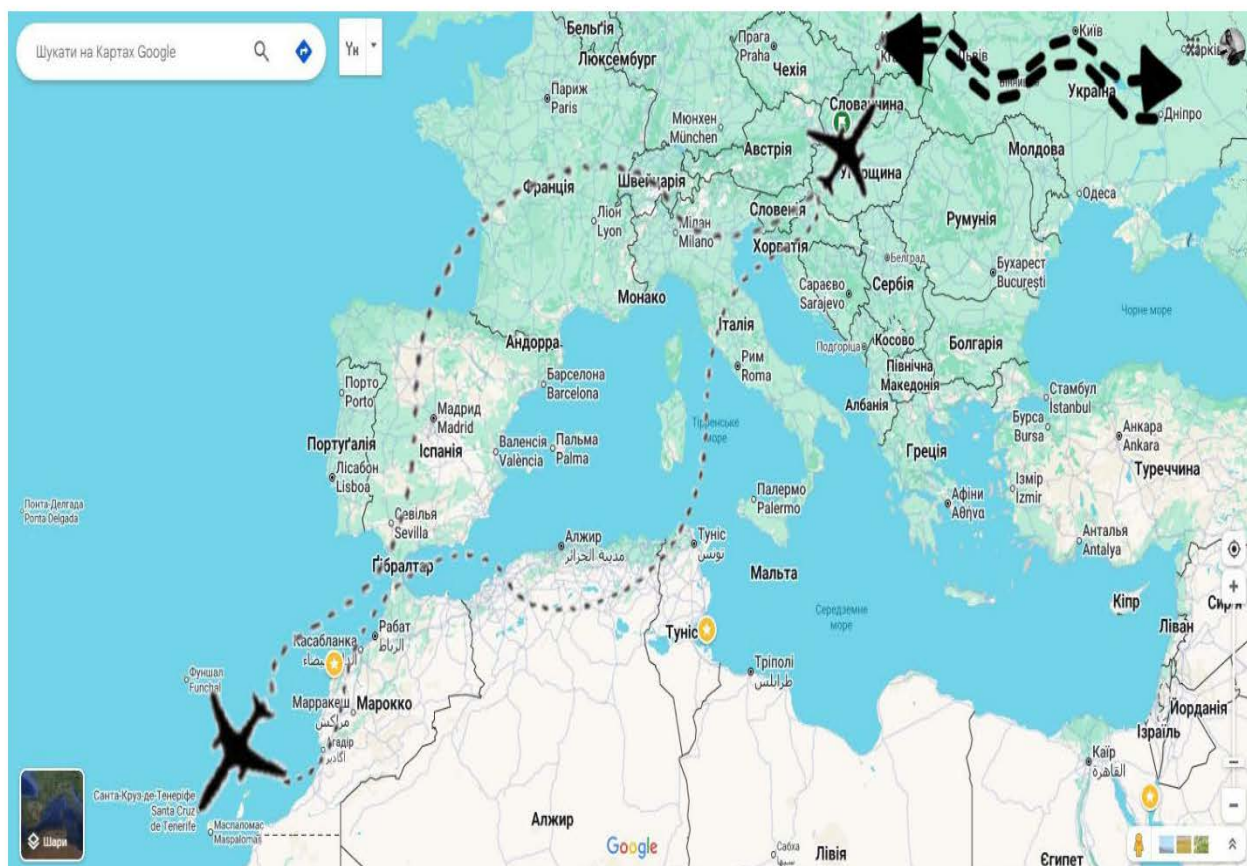

Рисунок Б.1 – Загальний маршрут туру «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе»

Джерело: складено автором за допомогою Google Maps

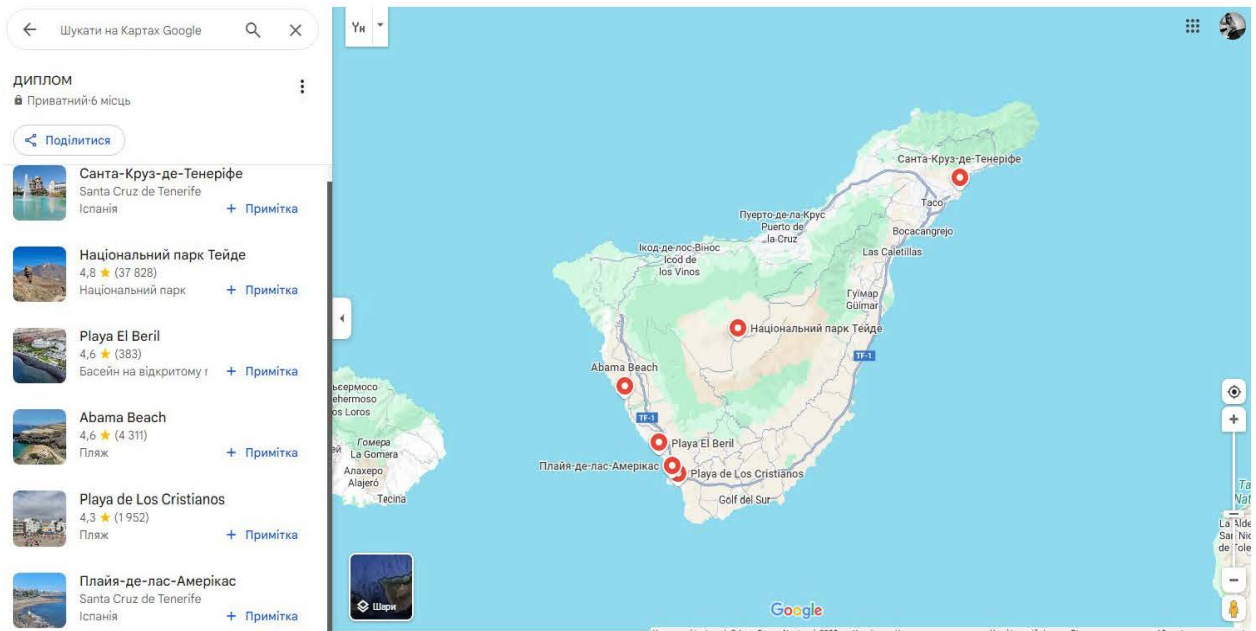

Рисунок Б.2 – Карта туристичних об’єктів, що входять в тур «Острів мрії: неймовірні пляжі Тенеріфе»

Джерело: складено автором за допомогою Google Maps